

SLOVENSKI LIST

CORREO ARGENTINO

TARIFA REDUCIDA
Concesión 1551

Dirección y Administración: GRAL.
OSCAR DIAZ 1657, U. T. 59 - 3667 -
Bs. Aires.

Periódico de la Colectividad Yugoslava

Registro Nacional de la Propiedad Intelectual No. 032878.

NAROCNINA: Za Ameriko in za cele
leto \$ arg. 6.-; za pol leta 3.50.
Za druge dežele 2,50 USA-Dolarjev.

ANO (Leto) XII. BUENOS AIRES, 12 DE DICIEMBRE (DECEMBRA) DE 1941 Nám. (Štev.) 44

POSAMEZEN IZVOD: 10 ctvs.

“Zločin” tržaških obtožencev

V vsem se je, žalibog, potrdila naša domneva, da pomeni sedanjí proces pred fašističnim Posebnim tribunalom v Trstu nov val terorja proti našim ljudem. V zmedo, ki so jo skušali ustvariti “svobodni Italijani”, je govor državnega tožilca Fallacea prinesel precej jasnosti: Fašizem dolži obtožence, da so — čeprav so jih delili različni politični nazori — soglasno delali za odcepitve Julijske Krajine od Italije in njeno priključitev “drugí državi”. Da je ta “druga država” Jugoslavija, kateri Julijska Krajina pripada tako po svojem prebivalstvu kakor po svoji legi in zgodovini, je jasno. Glavna “krivda” tržaških obtožencev je, da so delali propagando za to, da bi se popravila krivica, storjena po zadnji svetovni vojni Slovincem na Goriškem, Gradiščanskem, Notranjskem in Tržaškem, ter Hrvatov v Istri.

Vse druge fantastične izmišljotine fašistične “Ovre” so se razblinile v nič. Obtoženci so na javni razpravi preklicali vse ono, kar jim je bila “Ovra” izsilila s svojimi proslulimi metodami. Če so jim fašistični advokati svetovali, kakor so to storili v procesu proti Bidovcu, Milošu, Marušiču in Valentiču, naj pred sodiščem priznajo vse, kar navaja obtožnica, ker se bodo le na tak način rešili smrti, jih sedanjí obtoženci niso poslušali. Vedeli so, koliko veljajo takšne fašistične obljube. Tako je državni pravdnik moral omejiti obtožnico na propagando, ki jo on imenuje protifašistično in protitalijansko borbo, ki je pa v resnici samo borba za pravico, borba za svobodo potlačene naroda.

Fantastičnih izmišljotin “Ovre”, da so obtoženci “najbrž” vrgli v zrak smodnišnice v Piacenzi, Bologniji in Klani, državni pravdnik ni mogel uporabiti v svojem obtežilnem govoru. Tudi najbolj naivnim ljudem, če le količikaj poznajo razmere, se je morala zdeti naravnost smešna trditev, da so ljudje iz Trsta ali Ljubljane šli v notranjost Italije ali v zrak tovarne razstreliv. V vsej svoji goloti se je pokazala tudi nesramna špekulacija “Ovre” s preteznim nameravaním atentata proti Mussoliniju. Izkazalo se je, po poročilih s procesa, da je mladoleten fant izjavil, da je “nameraval” ubiti Mussolinija leta 1938 v Kobaridu. Bil je tako “nevaren terorist”, da je o tem svojem namenu govoril mačehi ter se dal od nje takoj prepričati, da atentata ne izvrši. Ko je Mussolini prišel v Kobarid in je fant hotel z doma, mu je mačeha pretipala žepa, ker se je hotela prepričati, da ne nosi s seboj nobene bombe. To je, po poročilu “Ovre”, tisto “čudežno naključje”, ki je onemogočilo izvedbo “peklenkega načrta” in rešilo duceju življenje! Ostaja torej kot edini “zločin” tržaških obtožencev sledeče: hoteli so, da bi se Julijska Krajina rešila izpod italijanskega jarma ter se priključila Jugoslaviji. To pa hočemo vsi Primorci! Hoteti rešitev Primorske iz suženjstva in delati za njeno rešitev, je naša pravica in naša dolžnost. Takšnega “zločina” smo krivi vsi zavedni Primorci!

Tega se Italijani zavedajo in zato so organizirali tržaški proces, česar bi nikakor ne bili storili, ko bi bila samo pešiča Slovincem in Hrvatov nezadovoljna z italijanskim gospodovanjem v Julijski Krajini. Namen obsodb, ki jih bo zdaj izrekel fašistični tribunal, je: ustrahovati primorske Slovence in Hrvate! Pokazati jim, da se igrajo z življenjem,

TRŽAŠKI PROCES

DRŽAVNI PRAVDNIK ZAHTEVA, NAJ FAŠISTIČNI POSEBNI TRIBUNAL OBSODI NA SMRT DVANAJST NAŠIH ROJAKOV — PROFESOR DR. LAVO ČERMELJ JE GLAVNI OBTOŽENEC

V torek se je pred fašističnim Posebnim tribunalom zaključilo zasliševanje obtožencev in prič ter je dobil besedo državni pravdnik Fallace. V svojem obtežilnem govoru je dokazoval, da so obtoženci delovali proti fašizmu in proti Italiji, ker so hoteli doseči, da bi se Julijska Krajina odcepila od Italije in se priključila “drugí državi”. Zatrjeval je, da so ta skupni cilj imeli vsi obtoženci, čeprav so med njimi liberalci, socialisti, komunisti itd., torej ljudje različnih političnih nazorov. Nekatere je tudi obdolžil špijonaže.

V svojem govoru je Fallace naslikal kot glavnega obtoženca dr. Lavo Čermelja, profesorja iz Trsta, starega 52 let, znanega po svojih

spisih o položaju v Julijski Krajini, tiskanih v raznih jezikih. Njega je državni pravdnik največkrat omenjal.

Na koncu svojega govora je Fallace zahteval smrtno obsodbo za dvanajst obtožencev. V kolikor smo mogli razbrati iz popačene brzojavke, ki so jo dobile tukajšnje obveščevalne agencije, bi bila imena teh dvanajst žrtev okrutne “Ovre” sledeča: Lavo Čermelj, Anton Ščuka, Ivan Ivančič, Franc Kavc, Viktor Bobek, Friderik Lomek, Šime Kojlič, Vekoslav Tutan, Teodor (priimek popolnoma nečitljiv), Josip Tomažič, Ivan Lutman ter neki Vrančič. Za ostale obtožence je državni pravdnik predlagal ječo od 3 do 30 let, za dva — Rudolfa Lenarta in Josipa Kosa — pa oprostitev.

ZDRUŽENE DRŽAVE V VOJNI S TOTALITARCI

JAPONCI SO NA ZAVRATEN NAČIN NAPADLI AMERIŠKE IN BRITANSKE POSTOJANKE NA PACIFIKU TER PRIZADEJALI HUDE UDARCE — ODLOČNA ROOSEVELTOVA IZJAVA: VOJNA SE BO KONČALA ŠELE TEDAJ, KO BODO TOTALITARCI PORAZENI

Japonci so ponovili svojo portatarsko hinavščino. Znano je, kako se je začela rusko-japonska vojna leta 1904. Brez vojne napovedi so japonski admirali ponoči pripeljali svoje vojno brodovje v Port Artur in sprožili topove na nič hudega sluteče edini ruske flote.

Takšne podle zvijače se je Japonska poslužila tudi sedaj. Odnosaji med njo in Zedinjenimi državami, pa tudi Veliko Britanijo, so se bili v zadnjih mesecih močno poostriili, tako da so v Washingtonu in Londonu tudi odgovorni državniki začeli govoriti o možnosti krvavega spopada na Pacifiku. Padle so ostre besede in Japonci so se potuhnili. Zagotavljali so, da žele samo mir, in da bi o tem prepričali svoje nasprotnike, so poslali v Washington posebnega odposlanca za neposredna pogajanja z Rooseveltom. Ta pogajanja so bila gola hinavščina. Njegov namen je bil dati Japoncem časa, da skrbno pripravijo zahrbtnen napad na ameriške in angleške postojanke na Pacifiku.

V nedeljo 7. t. m., ko se je poseben odposlanec japonske vlade razgovarjal v spremstvu japonskega poslanika v Washingtonu z ameriškim zunanjim ministrom, je prišla v Zedinjene države vest, da so Japonci z vojno mornarico, z letali in z izkrcanimi četami napadli Filipine, Malajski polotok in še nekatere ameriške otoke. Napad je bil nepričakovan in zato hudo uspešen. Značno število ameriških vojnih ladij so Japonci deloma potopili deloma poškodovali, razorali so z bombami letališča in vničili mnogo letal, izkrcali so čete na več mestih, vdrlí v Sijam in ga prisilili h kapitulaciji, na morju in v pristaniščih so zaplenili kakšnih 200 trgovskih ladij. Šele potem se je japonski generalni štab — in ne vlada — spomnil napovedati vojno Zdrženim državam in Britanskemu imperiju.

Komaj smo se nasprotniki totalitarcev nekoliko oddahnili od teh nevsječih vesti, že so prišle druge, nič kaj prijetne. V sredo so japonska letala v bližini Singapurja potopila dve izmed največjih angleških vojnih ladij, “Prince of Wales” in “Repulse”. Sestdeset japonskih letal je ladji napadalo tri ure, brez prestanka, angleška letala s kopnega pa jim niso mogla prihiteti na pomoč, ker so Japonci že prej bombardirali letališča.

Tako je Japonska vstopila v sedanjo vojno.

Parlament Zdrženih držav je so-

če si drznejo zahtevati pravico na svobodo!

Tega namena pa ne bodo Italijani nikoli dosegli, z nobeno obsodbo, z nobeno okrutnostjo!

glasno — le v poslanski zbornici je neka ženska glasovala proti — odbril proglastev vojne z Japonsko, in v znak solidarnosti z Zdrženimi republik napovedala Japonecem vojno ali pa prekinila z njimi diplomatske odnose. Druge republike, med njimi Argentina, so izrazile svojo solidarnost z Zedinjenimi državami. V vojno proti Japonski so stopile tudi Anglija, njeni dominijoni, Holandska in še nekateri drugi zaveznički. Rusi dozdaj molče.

NOV PAKT TOTALITARNE TROJICE

V četrtek se je sestal v Berlinu “rajstgag”, pred katerim je Hitler napovedal vojno tudi Zdrženim državam. Skoro ob istem času je

G. F. D. Roosevelt

Mussolini govoril v Rimu na trgu Venezija in naznanil, da je odtlej Italija v vojni z ameriško republiko. Japonska, Nemčija in Italija so sklenile novo pogodbo, po kateri se obvezujejo, da ne bodo sklepale separtnega mira.

Vojna, ki jo je sprožil Hitler z lapadom na Poljsko, se je sedaj spremenila v svetovno vojno.

Kaj je gnalo Japonce v boj? Dogodki na ruski fronti so se začeli obračati neugodno za nemško vojsko, ki si je pred Moskvo brezuspešno lomila zobe, pri Leningradu in na jugu pa se mora umikati pred Rusi, ki so že dobro prišli do sapa in sedaj trdo pritiskajo. V Libiji se bo angleška ofenziva, kakor izgleda, vendarle spremenila v popolno zmago nad nemškimi in italijanskimi divizijami. Proizvodnja vojnega materiala v Zdrženih državah raste bolj in bolj. Poraz Nemčije in Italije postaja vsak dan bolj

neizbežen. S takšnimi mislimi so gledali na razvoj položaja v Tokiju in prišli so do sledečega zaključka: če bo Nemčija porazena, bomo tudi mi morali pustiti vse, kar smo nagrabili v zadnjih letih. Naša intervenecija utegne stvar obrniti v popolnoma drugačno smer. Igrajmo torej to edino karto, ki jo imamo v rokah, in igravimo jo na sleparski način, da bo čimveč zalegla.

Japonci igrajo vse za vse in priznati jim je treba, da so se jim prvi udarci izredno dobro posrečili. Vendar pa vojne ne dobi tisti, ki zada prvi udarec, marveč tisti, ki zada zadnjega.

TRD OREH

Amerikanci so še pred vojno napovedjo spoznali, da bo sedanja vojna trd oreh. V tem pogledu bo zanje in za vso demokrasko stvar japonski zavrtni udarec blagodejen. Amerikanci ne bodo zgubljali časa. Vsi tisti, ki so ves čas vojne pridigovali, da morajo Zdržene države brezbrizno gledati, kako se drugi koljejo, so bili prvi, ki so ob japonskem napadu izjavili, da mora ameriški narod sodelovati kakor en sam moč v vojni, ki mu je bila vsiljena. Najbolj trdovratni Rooseveltovi nasprotniki so pozvali svoje pristaše, naj se brezpogojno pokore prezidentu. Roosevelt ima danes vse prebivalstvo Zdrženih držav na

svoji strani. In Roosevelt je mož, ki ve, kaj hoče, in zna ukreniti tako, da doseže, kar hoče. Prezident je v jedrnatem govoru obsodil japonsko zavrtnost, obenem pa je jasno povedal, da bodo Zdržene države končale to vojno šele tedaj, ko bo totalitarizem strt ne samo na Pacifiku, marveč povsod, kjerkoli je okužil svet.

ODLOČILNA SILA

Aktivna intervencija Zdrženih držav v sedanji vojni bo o končnici zmagi demokracije nad totalitarizmom prepričala tudi take, ki so doslej imeli še kakšen dvom, posebno še, ker niso imeli prevelikega zaupanja v resnično pomoč Zdrženih držav Angliji in še posebno Rusiji. Nemška propaganda si je zelo prizadevala, da bi v tem pogledu mešala pojme, ustvarjala dvome in neutila sumničenja. Zdržene države so sedaj v vojni. Vsa njihova ogromna sila, predvsem industrijska, je od 7. t. m. dalje v službi demokracije. Teža te ogromne sile se bo bolj in bolj čutila na tehtnici bodočega razvoja dogodkov. S tem nikakor ne trdimo, da ne bi totalitarci zadali še marsikak težak udarec tako Veliki Britaniji, kakor Rusiji in Zdrženim državam, pač pa pravimo, da bodo zadnji udarec, ki bo sovražni-ka strl, zadale demokracije.

NEMCI SE UMIKAJO

ORJAŠKA NACISTIČNA OFENZIVA PROTI MOSKVI SE JE IZJALOVILA — RUSI POTISKAJO NEMCE NAZAJ TAKO PRED MOSKVO KAKOR PRED LENINGRADOM IN NA JUGU — HITLERJEVE IZJAVE

Če bi bilo vse šlo po Hitlerjevih načrtih, bi bila morala nemška vojska, ki jo je “Führer” vrgel proti Rusiji, napraviti že pot okrog sveta in ne samo do Vladivostoka. Pa ni šlo po načrtih. Ofenziva, ki jo je sprožil Hitler v oktobru, in ki je imela dovesti do “odločilnih dogodkov”, se je definitivno izjalovila vkljub trdovratnim in zelo dragim nemškim naporom. Rusi, ki so bili nekaj časa res v precejšnjih skrbeh za usodo Moskve, so cela dva meseca odbijali silovite napade proti svojem glavnemu mestu, kjer je nemški generalni štab nameraval nastaniti večji del svojih divizij črez zimo. Sedaj so Rusi sami prešli v protinapad in potiskajo Nemce proč od Moskve. V Berlinu priznavajo, da so “zaradi hude zime” ustavili ofenzivo in da se njihove čete umikajo v takšne kraje, ki so bolj primerni za prezimovanje. Na jugu, kjer zima ni tako huda, se Nemci umikajo še bolj urnih krač pred Timošenkovo vojsko, in umikajo se tudi od Leningrada, o katerem je Hitler še pred par tedni zagotav-

ljal, da bo padel v nemške roke kakor zrelo jabolko z drevesa.

Kolo sreče se je začelo obračati na ruski fronti v nasprotno smer. Gorje Nemcem, če ga ne zaustavijo!

Da so njegovi prešerni načrti enkrat — in morda za vselej — splavali po vodi, je Hitler sam priznal v četrtek v “rajstgagu”. Njegove besede o hudi zimi v Rusiji, ki je kriva, da je treba počakati do prihodnjega poletja za nadaljevanje ofenzive, so morale delovati kakor mrzel poliv na vse tiste nemške poslušalce, ki so se še spominjali zadnjega Hitlerjevega govora, v katerem je napovedoval skorajšnje popolno vničenje ruske vojske, in poznejših Goebbelsovih razlag, da sovjetska vojska kot organizirana sila ne obstoja več.

Po ruskih računih so Nemci zgubili doslej na ruski fronti šest milijonov mož. V tem številu so vsteti padli, ranjeni in vjetniki. Če Hitler organizira še par takšnih uspešnih “vničevanj ruske vojske”, bo nemške vojske konec.

OBJAVE "PRIMORSKEGA ODBORA"

PROSNJA VATIKANU ZA POSREDOVANJE V PRID OBTOŽEN-
CEM V TRŽAŠKEM PROCESU — POJASNILA TUKAJŠNJEMU
CASOPISJU — NOVE IZJAVE SOLIDARNOSTI NASIH IZ-
SELJENCEV — PODODBOR V ROSARIU

Vest, da se je fašistični tribunal spet preselil v naše kraje in da groze zato nekaterim našim ljudem na Primorskem nove smrtne obsodbe, je hudo zadela vse naše izseljenstvo v Argentini. Fašizem je sprožil nov val terorja proti našim rojakom ter pripravilja našemu narodu novo in strašnejšo Bazovico! To je bil vtis, ki ga je med našimi ljudmi povzročila vest, objavljena v "Slovenskem listu".

"Primorski odbor" je na podlagi časopisnih vesti razpravljajal o položaju. Prišel je do zaključka, da je danes Vatikan edina oblast, katere intervencija bi mogla rešiti glavne žrtve fašistične "Ovre" najhujše obsodbe, smrtne kazni. Zato je odbor sklenil poslati 6. t. m. tukajšnjemu apostolskemu nunciju sledečo brzojavko:

A Su Excelencia Reverendísima Monseñor José Fietta, Nuncio Apostólico, BUENOS AIRES.

En nombre de treinta y cinco mil católicos eslovenos y croatas de la Venecia Julia residentes en la Argentina rogamos quiera Vuestra Excelencia Reverendísima implorar la intervención de Su Santidad para salvar de la muerte a los miembros de la minoría yugoeslava de Italia actualmente acusados en Trieste ante el Tribunal Especial que, por tercera vez, se traslada, bajo la presidencia de un alto dignatario fascista, a nuestra región para juzgar a yugoeslavos. Habiéndose construido un monstruoso proceso en el que se imputan a los acusados delitos fantásticos, son justificados nuestros temores de que volverán a caer inocentes, como ya aconteció repetidamente en las últimas dos décadas, desde que la minoría yugoeslava vive bajo Italia. Anticipamos a Vuestra Excelencia Reverendísima, por su intervención, el reconocimiento de los yugoeslavos de la Venecia Julia.

Por el Comité de los Yugoslavos de la "Venecia Julia"
Firmado: Medvešek, presidente.

Tukajšnja pošta je brzojavko zavrnila. Uradniku se je zdela njena vsebina žaljiva za Italijo. S kakšnim upravičenjem je mož tako soditi, lahko vsak sam prevdari. Po pravilniku bi imel odbor pravico pritožiti se glavnemu ravnatelju pošte. Ker pa je bilo v soboto popoldne, bi se pritožba mogla vložiti šele v ponedeljek zjutraj. Stvar je bila nujna in zato ni bilo mogoče izgubljati časa v diskusijah z buenosairesko pošto. "Primorski odbor" je besedilo brzojavke sporočil monsignorju Fietti z ekspresnim pismom, v katerem je tudi povedal, zakaj tega ni mogel storiti brzojavno. Nuncijatura je prejem pisma že potrdila.

Storili smo v tem tragičnem slučaju v prid našim obtoženim rojakom edino, kar je bilo sploh mogoče storiti. Upajmo, da naš korak ne bo popolnoma brezuspešen, posebno še, ko je docela jasno, da Posebni tribunal obtožencem drugega ni mogel dokazati nego to, da so delali propagando za našo Primorsko.

Kakor je tudi "Slovenski list" pisal, je bila svetovna javnost popolnoma v zmoti glede tržaškega procesa. Listi in ugledni možje so mislili, da se gre za italijansko zaroto proti fašizmu. "Svobodni Italijani", ki so doslej pokazali glede primorskega vprašanja prav takšno nerazumevanje in — reči smemo — imperialistično nepopustljivost kakor fašisti (na odprto pismo "Primorskega odbora" buenosaireski "Svobodni Italijani" do danes še niso odgovorili), so iz tega zmotnega mnenja hiteli kovati politični kapital za — Italijo, čeprav za "svobodno" Italijo. Grof Sforza, njihov voditelj, je dal obsirno izjavo, v kateri trdi, da je tržaški proces dokaz, kako je vsa Italija proti fašizmu. Poskrbel je, da se je ta njegova izjava brzojavno in po radiu razširila po vsem svetu. Tukajšnje glasilo "Svobodnih Italijanov", "Italia Libre", je v uvodniku pisalo v istem

smislu in trdilo, da so vsi obtoženci pristi Italijani, če bi se pa izkazalo, da je med njimi tudi kakšen Slovenec, potem bi bil tega kriv samo fašizem, ki že dvajset let "slovensko manjšino" preganja. Povedano brez zavijanja, bi to utegnulo pomeniti, da bi Slovenci bili srečni in zadovoljni v Italiji, če bi ne bilo fašizma.

Tem gospodom bo treba menda še mnogokrat povedati, da Jugoslavnici niso v manjšini v Julijski Krajini, marveč so v ogromni večini, in da oni nikakor ne žele ostati v Italiji — pa naj bo urejena kakorkoli — marveč se hočejo združiti z ostalimi brati iste krvi v Jugoslaviji.

To dokazuje tudi sedanji proces. Da bi javnost ne ostala v zmoti, je "Primorski odbor" poslal besedilo zgornje brzojavke važnejšim argentinskim listom in obveščevalnim agencijam, s sledečim pospremnim pismom:

Tenemos el agrado de dirigimos al señor Director acompañando el texto de un telegrama dirigido hoy por este comité a S. E. Revdmo. Monseñor José Fietta, con motivo del proceso de Trieste contra miembros de la minoría yugoeslava de Italia.

Es ya la tercera vez que el Tribunal Especial del régimen fascista traslada su sede desde Roma a la llamada "Venecia Julia", región

T R S T - djelomični pogled

Trst. V njem se je sedaj sestaj že tretjič posebni tribunal, ki bo te dni izrekel obsodbo nad našimi ljudmi in

habitada en las nueve décimas partes de su superficie por yugoeslavos e injustamente anectada, después de la primera guerra mundial, por Italia.

El primer traslado de dicho tribunal se efectuó en 1929, y terminó con la condena a muerte, dictada en Pola, de Vladimiro Gortan, joven croata, a quien se acusaba, sin poder probarlo, haber atacado con armas de fuego a un grupo de camisas negras armados, cuando, bajo amenazas de muerte, conducían a la población masculina croata de una aldea de la Istria a "votar" a Pazin (Pisino) por la lista del partido fascista. Cuatro compañeros del nombrado fueron sentenciados a 30 años de reclusión cada uno.

Por segunda vez, el Tribunal Especial se trasladó a dicha región en 1930, instalándose en Trieste y condenando a muerte — después de un proceso vergonzoso en el cual el mismo presidente del tribunal tuvo que recordar a los abogados que era su deber ocuparse de la defensa y no de la acusación de sus defendidos — a cuatro jóvenes yugoeslavos, Bidovec, Milos, Marusic y Valencic, acusados de haber hecho explotar una bomba en el edificio del órgano fascista "Popolo di Trieste" que dirigía una rabiosa campaña contra la minoría yugoeslava de Italia. Otros doce acusados fueron condenados a 147 años y seis meses de cárcel, conjuntamente.

Dados estos antecedentes, no cabe duda de que el Tribunal Especial ha sido trasladado nuevamente a Trieste para dictar nuevas condenas de muerte contra súbditos italianos de sangre yugoeslava y con el fin de aterrorizar a la minoría yugoeslava de dicha región. Así se explica también la extraordinaria publicidad dada a este proceso por el go-

bierno de Italia.

Las tierras yugoeslavas anexadas en 1920 por Italia, recibieron el nombre de "Venecia Julia"; vivían allí 650.000 eslovenos y croatas. El tratado de Rapallo — uno de cuyos autores principales fué el conde Sforza, actual dirigente de los italianos llamados libres — separó a estos eslovenos y croatas, contra su voluntad, de Yugoslavia. Las autoridades italianas les prometieron todas las libertades, pero bien pronto fueron sometidos a la más despiadada opresión. Más de 500 asociaciones culturales, deportivas y mutualistas yugoeslavas fueron disueltas; 550 escuelas eslovenas y croatas clausuradas; toda la prensa eslovena y croata suprimida; los intelectuales perseguidos; se prohibió el uso del idioma esloveno y croata hasta en las iglesias; se cambiaron los nombres yugoeslavos de las localidades por nuevas denominaciones italianas, y a los individuos se impusieron apellidos italianos, estableciéndose una multa de hasta 5.000 liras para aquellos que continuaren usando su apellido eslavico. Muchos edificios de las asociaciones culturales yugoeslavas fueron incendiados, como así también algunas aldeas contra las cuales los fascistas organizaron "expediciones punitivas".

A causa del régimen de terror desencadenado contra ellos, más de 70.000 yugoeslavos de la región nombrada tuvieron que refugiarse a Yugoslavia; como 35.000 emigrados a la Argentina, y otras decenas de miles a otros países democráticos.

No es de extrañar si el proceder

pesar de sus apellidos italianos que les fueron impuestos por el gobierno fascista — son miembros de la minoría yugoeslava de Italia.

El proceso de Trieste no es, pues, el resultado de una conspiración italiana contra el régimen fascista. Es tan sólo un nuevo capítulo — que tememos será trágico — de la opresión a que están sometidos los yugoeslavos de la Venecia Julia, a quienes se trata de intimidar con las sentencias que dictará el tribunal formado por "altos dignatarios fascistas".

NOTA: Habiéndose negado el Correo a transmitir el telegrama cuyo texto se acompaña, la solicitud ha sido dirigida a S. E. Revdmo. Monseñor Fietta, por carta-expreso.

Skoro vsi listi so o tem poročali in obveščevalne agencije so vest o prošnji primorskih izseljencev v Argentini za intervencijo Vatikanu

razposlale v svet.

V sredo je buenosaireski večernik "Critica" objavil razgovor s predsednikom "Primorskega odbora" o tržaškem procesu. Priobčil je tudi sliko glavnega obtoženca, prof. Lava Čermelja, in sliko dr. Ivana M. Čoka, ki v Londonu zastopa primorske Jugoslovane.

Z vedno večjim navdušenjem in v stalno naraščajočem številu se primorski izseljenci javljajo "Primorskemu odboru". Naglašajo, da se popolnoma strinjajo z njegovim delovanjem in ponujajo svojo pomoč. Javljajo se že tudi iz najbolj oddaljenih teritorijev Argentine, iz Misionesa in iz Ría Negra.

V Rosariu se je 3. t. m. osnoval Primorski pododbor, ki je izrazil svojo popolno solidarnost z odborom v Buenos Airesu.

PRIMORSKI ODBOR

DOMAČE VESTI

NOV DOM IN SLOVO

Na Av. Fr. Beiro in Lope de Vega v Villi Devoto pri Cotičevih se je v nedeljo 30. nov. vršila prisrčna domača zabava kot likof nove lične hišice, ki jo je Cotičevim postavil g. Klajnšek — ob priliki rojstnega dnešina Gusteljna in godú gospodinjice Katarine.

Mnogi povabljeni, posebno tisti, ki so imeli odgovornih poslov pri gradbi, in družinski prijatelji so se s Cotičevimi radovali njihovega veselja.

Med navzočimi je bil tudi vsem poznani rojak "slovenski župan v Villi Devoto" gospod Lojze Drufovka, ki se je prav ob tej priliki poslovil, ker je naslednji dan odpotoval v Montevideo k svoji družini.

Splošnovanega rojaka, vedno vnetega za vsako slovensko stvar, velikega podpornika velikih slovenskih zadev v domovini v tistem času, ko je bil v dobrem socialnem položaju v Ljubljani in zvestega prijatelja tukaj, bomo marsikdaj pogrešali. Pa tudi njemu se je storilo bridko ob besedi slovesa.

Kakor je on nam ob slovesu želel vse dobro, smo tudi mi želeli njemu srečno pot in veselo svidenje v osvobojeni domovini.

Cotičevim pa naj vlada sreča v njihovem novem domu!

ZVESTOBA DO GROBA

V sredo 10. t. m. ob 10 uri in pol sta stopila pred oltar in si obljubila večno zvestobo naša dobra znanka Mari Mavec, doma iz Trsta in Luka Dobrojevič, z otoka Šipanjska luka pri Dubrovniku, Dalmacija.

Za priči sta bila Antone Rožanec, brat nevestine matere in Lukrecija Dobrojevič, ženina sestra.

Poročni obred se je vršil z mašo v cerkvi sv. Magdalene Zofije Barat, avenida María de Carril 2458, ter je poroko opravil naš izseljenski kaplan g. Janez Iladnik, mašo pa tamošnji duhovnik g. Izidor Segade.

Prisostvovalo je poroki še precej rojakov in rojakinj, posebno če vpoštevamo neugoden čas, ker so povečini ljudje na delu.

Udeleženi so bili prijetno iznenadeni nad našim orgljanjem. Se bolj pa ko se je nato začelo lepo, močno in ubrano petje. Zapela je Zofka Suličeva. Bilo je njeno petje nekaj posebnega, katero pa je prišlo še bolj do veljave, ker se njen glas ni razgubil v cerkvi. Zofka je pela skozi celo mašo.

Po cerkvenem opravilu so se nekateri podali domov, nekaj bolj oddaljenih pa je odšlo na kosilo na nevestin dom.

Nekoliko pred kosilom je g. Janez prijel svoj fotografski aparat ter vzel nekaj posnetkov. Takoj nato pa je že bilo treba sestiti k lepo okrašeni mizi, na kateri so se bila nekatera dobra jedila in pijača, katerih dobrot ni hotelo biti konca, ker vedno in vedno so prihajale nove dobrine na mizo.

Nazadnje pa je le bilo temu konec, saj tudi želedec ima enkrat dovolj in nekateri so morali še po svojih opravilih. Odšel je tudi g. Janez, ki pa je imel pred odhodom lep priliko za govor in sicer v španščini, ker je bilo navzočih tudi nekaj Argentinecev.

Prava svatba se je pa pričela zvečer ob 7 uri. Mavčeva hiša je bila

ta večer nabito polna prijateljev in znancev. Kakor pri kosilu je bilo tudi sedaj vsega dovolj, jedi in pijače. Za jed je skrbela rojakinja Celestina Cesarjeva, za pijačo pa njen mož Hamlet. Gostom s slaščicami so stregla dekleta, s pijačo pa moški. Bila je pri tem prav lepa zabava, saj se je poskrbelo tudi za ples, le žal, da je bilo malo prostora, ker zgornja soba je bila polna daril. Tako se je svatba zanesla še precej dolgo v noč. V zadovoljnosti in najboljšem razpoloženju so se svatje pomalem razšli.

Mladi par pa se je kmalu nato podal na ženitovanjsko potovanje v Córdoba. Ko se bosta vrnila si bosta ustvarila domačijo v Muñizu, kjer sta si že najela hišo s primernim vrtom.

Novoporočencem želimo obilo sreče v novem stanu!

ROJAK PONESREČEN V KAMNOLOMU

Dne 22. novembra t. l. se je ponesrečil naš rojak Vinko Žvanut, doma iz Lozic pri Vipavi, star komaj 39 let. Prej omenjenega dne, kakor ponavadi je šel delat v kamnolom, katera last je tako imenovanega Guillermo Gay e Hijos, v Río Ceballos, Córdoba. Manjkalo je le nekoliko minut, da bi Vinko pustil delo, ko se je v bregu kamnoloma vtrgala velika skala ter mu padla na levo nogo in m jo popolnoma zmečkala pod kolenom. Z vso hitrostjo so ga pripeljali v Sanatorio Córdoba. Odrezali so mu nogo pod kolenom. Ima pa tudi še druge manjše poškodbe.

Vinko ima v Buenos Airesu bratrance in sestrične, nekateri so tudi v Río Negru.

Mnogo je Slovencev kateri poznajo ta kamnolom v Río Ceballos, Córdoba. Tudi jih je že nekaj šlo na črugi svet, drugi pa so ostali invalidi za vedno, toda gospodar ni še nobenemu izplačal tozadevne odškodnine. Ne vemo kako bo z Vinkotom napravil.

Anton Stepan

POROKA IN SMRT V HIŠI

V soboto se je poročil Alojzij Žorž iz Dornberga pri Gorici ter je vzel za ženo Evo Offellini.

Svatba bi se imela vršiti v velikem obsegu v Gospodarskem društvu v Villi Devoto, kar pa se radi nesrečnega slučaja ni moglo zgoditi. V tistem času, ko se je vršila poroka, je zadela tudi težka nesreča nevestino hišo, umrla je njena sestra.

Mlademu paru čestitamo, obenem izražamo naše iskreno sožalje ob smrti nevestine sestre.

ZOPET NOV GROB V ROSARIU

V petek 28. novembra je po več časa trajajoči boleznin raku, umrla Marija Bizjak, doma iz Avč.

Bizjak se je zadnje čase počutila zelo slabo, pa se je radi tega podala v bolnišnico "Rosario" na operacijo. Operacija pa se žal ni posrečila in bolnica je že čez par dni tam izdihnila.

Pogreb se je vršil v soboto z udeležbo velikega števila sorodnikov, sovaščanov in prijateljev, kar pričča da je bila pokojnica res priljubljena in spoštovana.

Pokojna Marija, zapušča dva sina tukaj v Rosariu, dva pa v domačem kraju.

Vesti iz organizacij

"Silvestrovo"

SLOVENSKI DOM se drži stare tradicije ter bo zato tudi letos praznoval **SILVESTROV VEČER**.

Da bi to Silvestrovo čimlepše in da bodo udeleženci zadnje ure starrega in prve ure novega leta preživeli veseli in zadovoljni, hoče Slovenski dom udeležence presenetiti z izrednim sporedom, katerega bodo priobčili pozneje.

Silvestrov večer Slovenskega doma se bo vršil v dvorani **XX. SEPTIEMBRE**, ulica **ALSINA 2832**, ob 9 uri zvečer.

Opozarjamo že sedaj na ta večer!

JUGOSLOVANSKA RADIO URA

Naši izseljenci morejo poslušati jugoslovansko radio uro vsako soboto od 6 ure 45 minut do 7 in 1/4 na postajo **L R 2 Radio Prieto**.

Rojaki in rojakinje, poslušajte to našo radio uro, kjer boste uživali naše narodne pesmi in zvedeli tudi kaj iz našega narodnega življenja.

Jug. Obrana povodom proslave Zedinjenja

Radi pomanjkanja prostora v našem listu in pomanjkanja časa v listu smo proslavo v zadnji številki le mimogrede nekoliko omenili. V današnji pa se hočemo z njo nekoliko obširneje baviti.

V soboto 29. novembra se je zbral v dvorani "Unión Tranviarios" jugoslovanski narod, katerega je pozvala Jug. nar. obrana, da praznuje svoj največji praznik, praznik Zedinjenja in pred argentinsko javnostjo odkrito pokaže, da je jugoslovanski narod složen v bolesi, trpljenju, veri in upanju.

Ko so naši rojaki zaznali, da se je za ta dan najelo to dvorano, so se z začudenjem spraševali, kje će se vzeti toliko naših ljudi za tako dvorano?

Kar se pa do sedaj še ni nikdar zgodilo, zgodilo se je sedaj. Že pred deseto uro so bili vsi sedeži zasedeni, katerih jebilo 2500. Rojaki, ki so prišli pozneje, so morali stati. Do tri tisoč ljudi je že dospelo število, toda še vedno so prihajali novi. Ni oviral ljudi, da ne bi posetili prirediteljev niti neprimeren čas, ko je bolj težko za denar, posebno še v sedanjem tako negotovem času, niti oddaljenost. Vsi so hoteli proslaviti praznik Zedinjenja in pokazati složnost za jugoslovansko stvar v teh žalostnih časih za našo domovino. Vsi brez razlike vere, stranke in poklica so ta dan manifestirali za jugoslovanski edinstvo. Velika udeležba, je bil prvi triumf, ki ga je dosegla ta proslava ter je v tem pogledu prejela J.N.O. čestitke od raznih strani. Toda to ni bila toliko zasluha J.N.O. temveč vsega našega izseljenišva. Hrvat je čutil dolžnost, da se pokaže bratu Srbu, da je z njim ter ga ne sme smatrati za vstaško propalico in fašističnega slugo. Dokazali so Hrvatje, da jih boli sree ob misli na brate Slovence, ki so jih Nemci pregnali iz svoje rodne zemlje v nezdravo Macedonijo in Poljsko. — Srb je pokazal, da zna ločiti brata Hrvata od izdajaleca ter hoče ostati pravi brat Hrvat, ko zopet zasije dan svobode. Pokazali so pa tudi Slovenci, da so Srbi in Hrvatje

ZA OSVOBODITEV PRIMORSKE
Akcija za osvoboditev Primorske je našla med našimi izseljenci, kakor je bilo tudi pričakovati, največji odziv. Dan za dnem prihajajo Primorskemu odboru kupi pisem naših rojakov, ki se v mnogih slučajih ne zadovoljujejo s suhoparnim formulirjem, kateri je bil priložen okrožnici imenovanega odbora, marveč izražajo v dolgih pismih svoje zadovoljstvo, da se je takšna akcija začela, ter svojo pripravljenost, da store, kar morejo, za njen uspeh. Tako je prav, primorski rojaki! Domovina, in posebno naša ožja domovi-

OTVORITEV "JUGOSLOVANSKEGA DOMA" NA DOCK SUDU

V nedeljo 11. januarja 1941 ob 4 uri popoldne bo svečano otvorjen "Jugoslovanski dom" na Dock Sudu.

V ta namen je bil izbran ožji odbor, ki bo skrbel, da bo svečanost čim lepša.

Odbor "Jugoslovanskega doma" na Dock Sudu si je izbral ta dan, da proslavi tudi rojstni dan kraljice Marije, matere našega junaškega mladega kralja Petra II.

Vstopnine na otvoritev ne bo, pobiralo se bo le prostovoljne prispevke.

Prireditve Silvestrovega večera

Naznanjamo, da se dramatični odsek "SLOVENSKEGA DOMA" pridno pripravlja za **SILVESTROV VEČER** z igro "KAKRŠEN GOSPOD, TAK SLUGA" na katero opozarjamo naše cenjene rojake in rojakinje!

njihovi bratje ter le skupno z njimi v svobodni Jugoslaviji, je mogoče živeti svobodno in se razvijati.

Vsi Srbi, Hrvatje in Slovenci ter ponosni Črnogorci, dika našega jugoslovanstva, vse jugoslovansko izseljenišvo je pokazalo ta dan poljskim, svobodno-bolgarskim, grškim, češkoslovaškim delegatom, kakor tudi delegatom Anglije, svobodne Francoske, Zveze zmage, Rooseveltove in drugim zastopnikom, ki so posetili to prireditve, da je ta narod složen, poln vere v skorajšnjo osvoboditev. Da stoji trdno ob strani svojega kralja in njegove vlade ter je solidaren z vsemi slovanskimi narodi in zavezniki.

Naj bo tedaj izrečena zahvala tej jugoslovanski izseljeniški slogi. Hvala vsem društvom, ki so sodelovala na tej proslavi z delom in propagando, kakor tudi pevcem, ki so lepo zapeli in tako povečičali prosla-

G. Mikuličić, preds. J.N.O. na proslavi Zedinjenja

vo. Hvala g. poslaniku za ginljiv govor. G. Ljerku Špileru za umetno izvajanje na gosli, kakor tudi g. Kubiku in g. Schlichterju, ki sta tako dovršeno in v kratkem času izvečala godce in pevee za ta lep nastop. Končno hvala še g. Tuliću od Jugoslovansko-argentinskega kult. društva.

Buenos Aires, 2. decembra 1941.

OSREDNJI ODBOR JUG. NAR. ODBRANE V ARGENTINI

na, nas kliče. Prav je in naša dolžnost je, da se ji odzovemo. Naši rojaki iz goriških brd v domovini so se že odzvali ter se bore kot četniki in prostovoljci in gre po vsej slovenski zemlji, od **JADRANA** in **BENEŠKE RAVNINE** pa do **Visokih Tur** in **Blatnega jezera** en sam glas: **VvV** — vera v vstajenje! Tudi mi primorski izseljenci moramo storiti vse, kar je v naših močeh, da bo do vstajenja, v katerega ves naš narod verje, čimprej prišlo in da bo vstajenje **POPOLNO**: da bo vstal iz robstva ves naš slovenski narod, z vsemi hrvaškimi brati in s Srbi!

IZŽREBANE ŠTEVILKE

Pri žrebanju za Rifo, ki jo je priredil Comité Amigos de Yugoelavla, so zadele naslednje številke:

Prvi dobitek štev. 1080, drugi 8448, tretji 6983, četrti 6983, peti 7323, šesti 5055, sedmi 0817, osmi 1530, deveti 4593, deseti 1326, enajsti 4937, dvanajsti 4995, trinajsti 8053, štirinajsti 0564, petnajsti 3754.

Ker je tudi mnogo Slovencev kupilo listke, je bilo potrebno, da številke objavimo.

Oni, ki so zadeli morejo dobitke dvigniti: **Montevideo 1780**, od 2 do 5 ure popoldne do 28. decembra 1941.

BRZOJAV NAŠEGA MINISTRA POSLANIKU ZED. DRZAV

Povodom napada Japonske na Zed. države Sev. Amerike, je naš minister g. dr. Izidor Cankar poslal amerišskemu poslaniku Normanu Armouru sledeči brzojav:

"Povodom zahrbtnega napada na Vašo domovino, prosim Vašo Ekselencijo, da izvoli sprejeti izraz moje globoke simpatije.

Uverjen sem, da bo Vaša velika nacija, upravljana po predsed. g. Rooseveltu odločno pripomogla k osvobojenju od zla, katero ga tišči. Naj Bog blagoslovi vaše orožje. **CANKAR**"

SESTANEK ČLANIC DOBRODELNIH DELAVNIC

Gospa Niča Cankar prosi vse članice dobredelnih delavnic, da pridejo 13. dec. ob 4 do 6 ure v restavrant g. Mija Ilića na Dock Sudu.

Udeženke naj se prijavijo najkasneje do sobote 13. t. m. dopoldne za center gospe Nikici Defrančeski, za Paternal gospe Mari Kjudrovi, za Dock Sud pa gospe Mari Ilićevi.

ZAKONSKI PAR DOBI DELO

Družina v Floresu išče zakonski par, lahko tudi je z otrokom, za oskrbovanje hiše za dobo treh mesecev. Žena bi kuhala in opravljala druga hišna dela, dočim bi mož lahko izvrševal svoj posel zunaj. Hrano in stanovanje pa bi imeli vsi skupno v hiši.

Plača je \$ 70.— mesečno.

Za naslov se izve: Franc Lakner, Warnes 2215, dpto. 2, na Paternalu.

MINARJI DOBE ZAPOSILITEV

Podjetje kamnoloma v Córdoba potrebuje 6 minarjev, zmognih vrtnja kamna na zračni pritisk in če je mogoče tudi stavljanja min z dinamitom. Za v pomoč tem, se sprejme tudi 6 delaveev, ki se razumejo na delo pri kamnolomu. Dela se v treh premenah (turno).

Za natančnejša pojasnila obrniti se je pisмено na: Luis Francetić e Hijo, Constructores, Estafeta del Correo, Cruz Chica, Sierras de Córdoba.

Veliki zavod "RAMOS MEJIA" Venereas

ANALIZE urina brezplačno. Analize krvi Popolno moderno zdravljenje.
SIFILIS v vseh oblikah. Popolno zdravljenje na podlagi krvne analize (914)
KOŽA: Krončni izpahi, mozoljčki. Izpuščanje las. Ultravioletni žarki.
ZLATO ŽILO: zdravimo brez brez operacije in bolečin.
SPOLNA ŠIBKOST: Hitra regeneracije po prof. Cicarelliju.
ŽIVČNE BOLEZNI: Nevrastenija, izguba spomina in šibkost.
REVMATIZEM: kila, nadua, gota, šibkost srca, zdravimo po modernem nemškem načinu.
PLJUČA: Kašelj, šibka pljuča.
CREVA: colitis, razširjenje, kronična zapeka.
GRLO, NOS, USESA, vnetje, polipi: brez operacije in bolečin.
POPOLNO OZDRAVLJENJE \$ 30.—
PLAČEVANJE PO \$ 5.— NA TEDEN
Naš zavod s svojimi modernimi napravami in z izvrstnimi **SPECIALISTI** je zajamčeno. — Ugodno tedensko in mededini te vrste v Argentini. — Lečenj plačevanje.

SPREJEMA OD 9 DO 21 URE
Ob NEDELJAH od 8 do 12 ure

Rivadavia 3070
PLAZA ONCE

Vloga mladine v naših društvih

Pri vseh bolj-omikanih narodih in v vseh časih je bila mladina deležna posebne pažnje. Povsod so skrbeli za dobro telesno in tudi duševno vzgojo, skrbeli so za zdravje ter moralo pri mladini, in že stari narodi so skrbeli tudi, da se je mladina usposobila za gotov poklic ter da je imela primerno razvedrilo. Posebno v zadnjem stoletju je prišlo do ogromnega razmaha v tem pogledu. Šolski pouk je postal malodane povsem svetu obvezen, in ustanovljene so bile še razne organizacije, ki so dopolnjevale šolski pouk ter pripomogle k kulturnemu in tudi moralnemu napredku vseh evropskih ljudstev.

Ta skrb za mladino je po zadnji vojni v marsičem zašla s pravega tira; ponekod celo "vzgajajo" mladino po "pravilih", ki so v nasprotju z vsako moralo. Šport n. pr., kakor je sedaj gojen po svetu, je postal nekakšna obrt — radi česar ga nikakor ni primerjati mladinskim telovadnim organizacijam v domovini in drugod po srednji Evropi. Ta društva so koristila mladini telesno kakor duševno, ter vsled strugega notranjega reda v njih, so vzgajala značajnost in moralo med člani — česar ni pričakovati od sedanjih športnih organizacij, v katerih zahaja samo moška mladina zelo rada, a predvsem, da pase oči in ne za vzgojo. Toda šport je vendar še nekakšna kulturna ustanova in bi s primerno preuredbo postala lahko zelo koristna mladinska organizacija.

Bolj žalostno je z mladino v totalitarnih državah, kjer se mora že nežna šolska mladina vaditi v orožju, a pri bolj odrastlih šolarjih se "vzgaja" tudi ovadstvo in "špiceljstvo". Pošolska mladina nadaljuje z enakimi "metodami", da končno ni nič čudnega, če imajo v totalitarnih državah toliko biričev in krvnikov na razpolago. Do takšnega stanja "vzgoje" mladine je prišlo v Evropi, in ker se v vsaki vojni moralno stanje navadno poslabša, zato je malo upanja na skorajšnje zboljšanje.

Tudi med Slovenci je bilo v prejšnjem in v začetku tega stoletja mnogo napravljenega v pogledu mladine. Razna društva so vršila ogromno delo za duševno, a v telovadnih organizacijah so skrbeli tudi za telesno vzgojo. Nepismenost je izginila med mladino, ki je stala na čelu vseh borb za obstanek slovenskega naroda. Idealizem mladine, ki je delovala po društvih, je bil prežet demokratičnega duha in so stali izobraženci s preprostimi ramo ob rami v vrstah, kar je zelo dobro vplivalo na moralno stanje preproste mladine, ki pa je vse drugače cenila in spoštovala izobražence, kakor se to dogaja danes.

Vojna je to delovanje v marsičem spremenila in ponekod kot n. pr. na Primorskem popolnoma zatrla ter je radi znanih razmer ni bilo

mogoče trajno obnoviti niti po vojni. To je vzrok, da mlajši rojaki iz Primorske ne poznajo društvene vzgoje in sploh nimajo tistega pojma o društvih, kakor starejši, ki so delovali še v predvojnih društvih. Jasno, da vpliva to na ves naš tukajšnji društveni in tudi družabni razvoj, a predvsem ima to posledice pri mladini, ki je zato ni primerjati z ono v predvojnih društvih.

Ta naša mladina tu v mestu je res poglavje zase. To opažamo posebno ob sedanjih velikih dogodkih po svetu, ki nam nalagajo razne dolžnosti. In razvoj dogodkov bo te dolžnosti še večal, a mladina pleše, igra karte itd. ter se zanima za sedanjost vojno le zato, ker je senzacionalna. Kakšna razlika med sedanjim in predvojno mladino, ki je v času balkanskih vojn navdušeno nastopala po zborovanjih ter mnogo žrtvovala za takratne balkanske borbe in se veselila njihovih zmag. Tu treba pripomniti, da je bila takratna mladina drugače vzgojena ter bila točno in številno udeležena, ne samo pri pevskih ali telovadnih vajah, nego tudi pri raznih predavanjih in to že v predpoldanskih urah, in ob času kakšnega tečaja so fantje in dekleta vztrajali nekaj nedelj celo predpoldne in popoldne v društvenih prostorih. Če primerjamo vse to s tukajšnjimi razmerami, kjer je mogoče mladino navdušiti le še za kakšen ples, na katerega tudi ne pride več pravočasno, nam bo jasno zakaj so društva odvisna od starejših društvenikov. S tem ni rečeno, da je pri mlajši mladini vse zanič. Nasprotno: v okolščiniha katerih živi skoraj ne more biti drugače. Kar manjka pri mlajših je idealizem, ki jim ga ne more dati sedanji materialistični svet.

Mladini je treba organizacije, v kateri bi se navajala na red, disciplino in predvsem na zdravo gibanje, naj bi bilo to šport ali telovadba. Pri sedanjem stanju naših društev je to skoro nemogoče in to ne toliko radi pomanjkanja sposobnih moči, kolikor radi staršev sanjih, ki razvajajo svoje otroke ter bi najbrž ne dovolili, da bi se ti v zgodnjih nedeljskih jutranjih urah zbrali ter se naskakali še preden začne greti solnce. V Devotu n. pr. kjer imata dve društvi lastne primerne prostore ter je mnogo pošolske mladine, bi bila kaj umestna telovadna organizacija in to radi tega, ker telovadba zahteva disciplino, ki je mladini zelo potrebna ter bi se s tem tudi mladi učili tudi naše govornice, kar se ne dogaja pri manj discipliniranem športu.

Poleg "Sol. društva" je bila edina organizacija "Sokol", (ki ima že v pravih fizičnih vzgojo mladine) kjer so se zavedali pomena mladine ter temu primerno usmerili delovanje društva, ki pa žal ni našlo razumevanja med našimi bolj materialistično usmerjenimi ljudmi. Ti naši ljudje nahujskani od nekaterih propagandistov, ki jih povečini že ni več med nami, pač niso poznali sokolskih pravil in ciljev Sokola. Mnogoštevilne ovire so utrudile organizatorje, zato je društvo moralo prenehati z delovanjem.

Poziv jugoslovanskim vojnim obveznikom

Poslaništvo Kraljevine Jugoslavije poziva, v skladu z novo naredbo Kraljevske vlade, vse Jugoslovane, vojne obveznike, v starosti od 18 do 50 (PEDESET) let, torej vse rojene med 1891 in 1923, da se takoj javijo poslaništvu, osebno ali pisмено, in sporoče svoj sedanji naslov.

Buenos Aires, 12. septembra 1941.

Kralj. Poslanik:
Dr. **IZIDOR CANKAR**, l. r.

Dr. LUIS RAZUMNEY

KIRURGIČNI ZOBOZDRAVNIK
MODERNI NAČIN DELA — UMETNO ZOBOVJE
Sprejema vse dni od 14 do 20 ure.
SEGUROLA 1848 — U. T. 67-3961 — BUENOS AIRES

Slovinci doma in po svetu

VESTI IZ ZASUŽNJENEGA OZEMLJA

ČETNIKI IMAJO BOJNO ČRTO

(Tiskovna poročila jugoslovanskega poslatništva v Washingtonu).

Po "uradnem razglasu Jugoslovanske Narodne Vojske nekje v drinskem pogorju", se je neredni jugoslovanski narodni vojski posrečilo zavzeti prometno središče Plevlje, okrog 46 km južnozahodno od Ljica. Ta "uradni razglas" je odgajala neka tajna radio postaja v Jugoslaviji; moskovski radio jo je ponovil v sedmih jezikih. Z novim zavzetjem, Plevlja se je četnikom posrečilo presecati eno od treh prometnih črt, ki vodijo skozi drinsko oblast.

Vojašnico v Plevlju so napadli nenadno. V začetnih bojih je padlo čez 300 Italijanov. Pravega števila italijanskih izgub ni mogoče ugotoviti, ker so Italijani pri umiku vzeli vse mrtve in ranjene s seboj. Četniki so zajeli več kot 500 Italijanov in veliko množino vojnega plena.

Druga poročila pravijo, da so četniki, ki jih je zdaj blizu dvajset tisoč v bojih ob progi Beograd-Niš, imeli "manjše lokalne uspehe". Tako sta bila v spopadu z Nemci uničena dva oklopna vlaka, ki sta hotela prodreti v četniške položaje. Z dobrim poznanjem taktike, ki jo Nemci uporabljajo v takih prilikah, je poveljnik četnikov ukazal umik, ki se je posrečil pol ure preden so "Stuka" letala priletela, da jih "kaznujejo" za napad. Ta "kazenski napad" so potem letala izvršila nad dvema bližnjima vasema, ki pa so ju 48 ur prej uspešno izpraznili. Poročilo končuje: "Na naši strani ni bilo ne mrtvih, ne ranjenih. Eden od naših je s težko strelnico zrušil sovražno letalo. Pilot je mrtev."

Nemška državna poročevalna družba DNB poroča iz Beograda, da je bilo ustreljenih 32 oseb, ker so pripadale "komunističnim skupinam" v Jugoslaviji. Smrtna kazen je bila izvršena v Jagodini in Čupriji, okrog 60 milj južno od Beograda. Madžarsko poročilo iz Beograda pravi, da so nemške čete zadušile upor "po borbah, ki so trajale tri tedne". Dopisnik madžarskega lista poudarja, da so nemški vojniki in oddelki srbskih oblasti pod nemškim nadzorstvom morali v boj od vasi do vasi prizadevajoč si, da bi Srbijo "osvobodili teroristov". Dalje pravi, da je poveljnik nemške kazenske ekspedicije "v maščevanju za četniška dela" često ukazal postreliti po 60 oseb in več.

V bojih pri Jaseniki so Nemci uporabljali metalec ognja. Slednje vas so četniki imeli v svojih rokah več dni. Omenja se, da so Nemci spuščali nad raznimi predelki letake, oznanjujoče nemške zmage v Rusiji. To pa zagradel, ker so četniki širili vesti, da so Rusi prodrli do Donave in da bodo kmalu prišli v Srbijo. Drugo poročilo iz Beograda pravi, da je 24 oseb padlo v borbi med srbskimi in nemškimi oddelki v bližini Rudnika. Borba je trajala nekaj ur.

Neki beogradski list pod nemškim nadzorstvom poroča, da je okolica Beograda "čista" in dovažanje hrane v prestolnico omogočeno. List dostavlja, da so mnogi med njimi, ki so jih zaprli radi "komunizma", sinovi znanih srbskih političnih voditeljev.

Italija je po najnovejših vesteh povzela mere, da bi ustavila širjenje tajne revolucije. Mussolini je podpisal nov ukaz, s katerim odreja smrtno kazen za zarote proti državi in za zaviranje prometa.

NEMCI BOMBARDIRAJO VASI

Po poročilih tujih vojnih dopisnikov v Angori nemško težko topništvo bombardira vasi v zapadni Srbiji v prizadevanju, da zatre upore srbskih četnikov in da se maščuje zaradi ponavljajočih se napadov.

Težko topništvo je popolnoma uničilo dele srbskih vasi Krupanj, Lužnica in Ljubovka. Hkratu so Nemci zagrozili, da bodo s Topičerja bombardirali Beograd, če četniki ne bodo prenehali s svojimi nočnimi pohodi, rušenjem in streljanjem v okolici Beograda.

Italijani so pričeli z zračnimi napadi tistih vasi v južni in srednji Srbiji, ki so jih razvpili kot središča odpora. Nemci pa, kot trdijo poročila, v pomanjkanju bomb za zračne napade uporabljajo težko topništvo. Velike zaloge topovskega streliva (155 mm), ki so jih pripeljali v Beograd v času bojev v Jugoslaviji in Grški, se zdaj uporabljajo v odprti vojni proti Srbom.

Po vesteh kratkovalovne postaje v južni Srbiji je število prebivalcev v Skoplju, ki je prej bilo 60.000, zaradi smrtnih obsodb, zapiranja in pobegov preživelih v severno in srednjo Srbijo padlo na 20.000. Ubežniki iz Skoplja se umikajo v gore in pridružujejo četnikom.

Poročajo, da so v zadnjih desetih dneh Paveličevi "vstaši" s pomočjo Gestapo-a in nemških čet ustrelili več sto Srbov v Bosni. Med žrtvami je tudi Dušan Jefremović iz ugledne sarajevske srbske rodbine, znani radikalni prvak in narodni delavec. Dušan Jefremović je bil zet lastnika paroplovne družbe, g. Petrinovića in lastnik znanega sarajevskega hotela "Evropa". Dušan Jefremović je bil dobro znan mnogim ameriškim potnikom, ki so potovali po Jugoslaviji.

Kratkovalovne radio vesti iz Črne gore poročajo, da Italijani pošiljajo v svoje vojašnice nove divizije težko oboroženih fašističnih in rednih čet z velikim številom topov in letali "Savoia Marchetti", bombarderji, ki pristajajo in se dvigajo z albanskih ravnin in kotorskega zaliva. Italijanske vojne ladje so začele obstreljevati dalmatinsko obalo, kjer se ponavljajo izpadi Črnogorcev in Dalmatincev. Po teh vesteh je tretjina Budve porušena z ognjem težkega topništva.

AMERIŠKO PRIZNANJE JUGOSLAVIJI

Frederick T. Birchall, znani turednik "New York Timesa", je v nedeljski številki tega lista objavil članek, v katerem je izrazil popolno priznanje Jugoslaviji in njemu narodu, ki v junaški borbi in z neštevilnimi žrtvami brani svojo svobodo. Birchall v svojem članku pravi:

"Jugoslavija je vzplamtel v ognju revolucije. Nemška cenzura skriva podrobnosti in objavlja samo, da je Nemčija poslala v Jugoslavijo še tri divizije — okrog 45.000 vojakov — zraven čet, ki so po zasedbi ostale tam. Nemško topništvo ruši naselja. Nemci groze z novim obstreljevanjem Beograda; število prebivalcev Skoplja je zaradi smrtnih kazni, zapiranja in pobegov preživelih v gore padlo od 60.000 na 20.000.

Italijani so pomnožili svoje posadke v Hrvatski, Črni gori in Dalmaciji. Njihove vojne ladje rušijo mesta ob dalmatinski obali, njihova letala obstreljujejo vasi v Bosni, Srbiji in Črni gori.

Sto in sto Srbov in Hrvatov je padlo, prečečanih s krogliami strelskih oddelkov Gestapa in ustašev, hrvatskih izdajalcev v rjavih srajcah, ki podpirajo takozvano vlado Ante Pavelića, človeka, ki je odgovoren za umor kralja Aleksandra.

Vse to je posledica nenadne aktivnosti četnikov, vojakov jugoslovanske vojske, ki so po nemškem vpadu pobegnili v gore in se združili v skupinah, ki odtlej napadajo zasedno vojsko.

Srbi pričakujejo pomanjkanje hrane to zimo, a tudi njihovim sovražnikom bo trda predla. Upanje v boljšo usodo, ki jih ni zapustilo v petih stoletjih turške sužnosti, je velika srbska narodna moč. Udobnost in telesna varnost sta za njih mnogo manj važni kot svoboda, ki jim je nad vsem."

NOVA KNJIGA O JUGOSLAVIJI

"Svobodna Jugoslavija kliče"

9. oktobra je izšla knjiga dr. Svetislava Petrovića "Svobodna Jugoslavija kliče" ("Free Yugoslavia Calling", by Svetislav Sveta Petrović, translated by Joseph Cizek-Peters; Greystone Press, New York, N. Y. 1941.)

V trenutku, ko četniki v Jugoslaviji pišejo nove strani nesmrtnih zgodovine bodoče velike in močne države Jugoslavije, ima ameriška javnost priliko spoznati se z zemljo, ki kaže toliko junaštva. Naš znani radiokomentator, dr. Svetislav Petrović, je napisal knjigo o sedanji Jugoslaviji "Free Yugoslavia Calling". V svojem delu dr. S. Petrović obtožuje vsakogar, ki je v tem trenutku nasprotnik demokratske zmage, a odpušča vsem, ki so v preteklosti tavalj po zmotnih potih, pa so zdaj na strani pravice. On misli, da mora biti človek nad povprečnostjo, da bi mogel biti dovolj širokogruden za pravilno presojanje ljudi in dogodkov v času, v katerem živimo.

Ameriški čitalec in jugoslovanski izseljenec bosta našla v tem obširnem delu niz zgodovinskih dogodkov, prikazanih v pogledu časnikarja Petrovića. Zraven tega se bosta spoznala s trpljenjem bratov Slovanov, s stanjem v Poljski in v Češki. Prečitala bosta neprikrito obtožbo proti Mussoliniju, ki je sokrivec in početnik marsejskega zločina, ki na njegovo sedmo obletnico, 9. oktobra, knjiga prihaja v javnost.

"Free Yugoslavia Calling", — "Svobodna Jugoslavija kliče" je prinos jugoslovanskega razumništva k znaku "V" za zmago in prvo jugoslovansko književno delo v tem pogledu. Zaslužila je Jugoslavija, da je to odlično delo, posvečeno njej.

SRSKI ČETNIKI OBOROŽUJEJO KMETE

Anara. — Po poročilih, ki so jih dobili tukajšnji zunanji vojaški krogi, divja odprta revolta proti Nemcem in Italijanom v treh četrtinah Jugoslavije. Revolta je zavzela velik obseg, ko so Nemci potegnili motorno bojno opremo iz Jugoslavije in jo poslali na ruske fronte.

Četniki, armada patriotičnih Srbov, razpečavajo med kmete v Srbiji, Bosni in Črni gori strojnice, puške in strelivo v velikih količinah. Mnenje je, da četniki kontrolirajo 70 odstotkov orožja in municije, ki so ga producirale srbske tovarne, poleg bojne opreme, katero so zasegli v navalih na skladišča orožja in streliva.

Samo v enem navalu na velike tovarne streliva v Kragujevcu so četniki zasegli ogromne količine municije in lahkih topov.

General Milan Nedić, predsednik "srbske vlade", katero so postavili Nemci, je apeliral na jugoslovanske kmete, naj primejo za orožje in gredo v boj proti četnikom in tovarniškim kmetom, katere so četniki oborožili, toda dosegel ni ničesar. Srbski diplomatični in vojaški krogi v tujini, kakor tudi Hrvatje, ki so lojalni Simovičevi ubežni vladi v Londonu, so izjavili, da je Nedićev apel dobil drugačen odmev kot ga je pričakoval. Ustvaril je enotnost med Srbi in prebivalci v drugih pokrajinah in podžgal revolto.

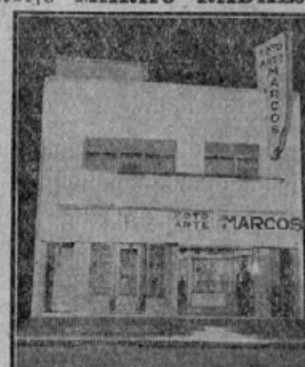
Kratkovalovna radijska poročila srbskim krogom v Turčiji potrjujejo vest, da je nemški vojaški poveljnik v Beogradu naslovil že drugi nujen apel Hitlerju, naj pošlje sedem vojaških divizij v Jugoslavijo za zatiranje revolte. Hitler je poslal samo tri divizije, katere so napadle Šabac pred tedni in so v bitki z četniki, ki je trajala 36 ur, utrpeli velike izgube. Te divizije so bile potem razorožene in četniki rabijo zdaj zaplenjeno orožje v bitkah z Nemci in Italijani.

ALI SI ŽE PRIDOBIL NOVEGA NAROČNIKA?

V DAR DOBITE

na vsakih 6 slik, ki stanejo od 2-6, lepo sliko v barvah. Odprto tudi ob nedeljah.

Atelje MARKO RADALJ

Facundo Quiroga 1325
U. T. 22 - 8327
DOCK SUD

Ljute bitke se nadaljujejo pri Šabcu, okrog Uzič, srbskega mesta, katerega so nemške bombe razdejale, pri Zvorniku, Bosna, ob reki Drini, kjer imajo četniki velike zaloge orožja, in drugih krajih. Četniška posadka v Ložnici, Srbija, uspešno odbija nemške napade.

Italijanska posadka v Cetinju, Črna gora, je začela pobijati prebivalce, da se tako maščuje nad četniki, ki zmagujejo v Črni gori in Heregovini, toda Italijani so utrpeli velike izgube. Skoro vsa Črna gora razen Cetinja, glavnega mesta, je pod kontrolo Srbov in Črnogorcev, njihovih zaveznikov.

PRIJATELJSTVO MED SRBSKIM IN BOLGARSKIM PREBIVALSTVOM

Angora, oktobra. — Po poročilih iz Bolgarije se bolgarske čete v Južni Srbiji obtožujejo zaradi prijateljskega ravnanja s srbskim prebivalstvom v Južni Srbiji, ki so jo zasedli Italijani in Bolgari. Italijani se pritožujejo, češ da jim to še bolj onemogoča zatiranje četniškega gibanja.

Po vesteh iz italijanskih virov bolgarski vojniki ne nudijo Italijanom nobene pomoči pri zatiranju četniškega gibanja. Iz tega razloga je prišlo do sporov med bolgarskimi in italijanskimi oblastmi, ki se tudi sicer še niso mogle sporazumeti glede skupne zasedbe srbskega ozemlja, zlasti onega dela blizu vzhodne Črne gore.

NEMIRI NA HRVATSKEM

Poročajo da so v Bosni in Herevni četami in srbskimi četniki. V zvezi s tem "La Stampa" poroča, da je poldrug milijon Srbov med Zagrebom in Sarajevom preveliko število, da bi smoglo iztrebiti z enim udarcem."

Iz Hrvatske prihajajo vesti o vse večjih nemirih med hrvatskim prebivalstvom, ki nastajajo kot posledica strašnega nasilja Paveličevih — Zračni napadaji su neopisivo strašna stvar.

— Zar ne? Kad lete tanjuri, zdjele, čaše... Ali, uostalom, čovječe, odakle li to znaš? Pa nisi oženjen. Šta imamo. Ali jenajteže sa vodom. zna! Nevjerujem u fantastične broj-

Ana Chrpova

Slov. babica

dipl. v Pragi in Bs. Airesu, z večletno prakso v praški porodnišnici ter v tuk. bolnici "Rawson", se priporoča vsem Slovenkam. Sprejema penzionistke iz mesta in z dežele v popolno oskrbo. Cene izredno nizke. Postrežba prvovrstna.

ENTRE RIOS 621

U. T. 38, Mayo 8182

ZOBOZDRAVNIKA

DRA. SAMOILOVIC
de Falicov in
DR. FELIKS FALICOV

Sprejemata od 10 do 12 in od 15-20 ure.

DONATO ALVAREZ 2181
U. T. 59 - 1723

Slovenski stavbenik

Za načrte, betonske preračune in Firmo,

obrnite se do tehničnega konstruktorja

FRANCA KLANJŠEK
Marcos Sastre 4363
Villa Devoto U. T. 50 - 0277

PRVOVRSTNA KROJAČNICA

"LA ESTRELLA"

ZA POMLADANSKE IN
POLETNE OBLEKE

V ZALOGI VELIKA IZBIRA
BLAGA ZNAMKE SUPERLAN

Stanislav Maurič

TRELLES 2642 — Buenos Aires

U. T. 59 - 1232

AKO HOČETE BITI ZDRAVLJENI OD ODGOVORNEGA ZDRAVNIKA

zatecite se k

Dr. A. CODEL

Sprejema se od 9 do 12 in od 15 od 21 ure.
GOVORI SE SLOVENSKO
BARTOLOME MITRE 1676

Homigón Armado - Firma de los Planos

Pedro Morán 5130 Buenos Aires U. T. 50 - 5585

LONDONSKI RADIO O RAZMERJU HRVATSKEGA NARODA DO PAVELIĆA

London, 15. oktobra. — V današnji oddaji v srbohrvaščini je londonski radio govoril o stališču hrvaškega naroda do Pavelića. Govor je bil odgovor na poročila nemškega glavnega poveljstva, češ, da se neki "hrvaški polk" udeležuje bojev na vzhodnem bojišču. Londonski govornik je v hrvaščini odločno zavrnil vse vesti nemške propagande, po katerih naj bi bil hrvaški narod "pasivni" ali "navdušeni" sodelavec Pavelića pri njegovem protinarodnem delu. Govornik je obsojal Pavelića in njegovo krdelo ustašev in vse tiste, ki poskušajo hrvaški narod istovetiti s politiko "neodvisne Hrvatske". Hrvatski narod, je dejal govornik, je sedaj vstaja proti Paveliću in njegovim ustašem, zavedajoč se, da ne more biti ne sluga ne suženj Nemčije. Najboljši dokaz za to odločnost hrvaškega naroda je dejstvo, da so nekatere hrvaške kmete s prevaro odpeljali, da bi se borili proti Rusiji, a v Varaždinu, ko so kmetje dognali, kam jih peljejo, že prišlo do strašnih uporov, tako, da ni bilo mogoče najti človeka, ki bi prostovoljno hotel z nemško vojsko in na nemški strani v boj proti Rusiji. Nihče od zavednih Hrvatov nima zveze s Pavelićevim marionetsko vojsko in njenim marionetskim "maršalom". To ni vojska, temveč "častna straža" marionetskega "poglavnika". Vedeti je treba, kdo so ti ustaši: to niso Hrvati, to je "častna straža", ki sta jo Pavelić in Kvaternik pripeljala s seboj, da bi z njo strašila hrvaški narod. Ni ne močna ne številna, a je oborožena in podprta z nemškimi mitraljezi in tanki. Hrvatski narod s svojo slavno in svetlo zgodovino nima nobene zveze z ustaši in zanika smešne vesti o "nekem polku", ki naj bi se boril proti slovanskim bratom. Italijani se spominjajo svojih stoletnih borb s Hrvati, oni se danes Hrvatov boje in se boje spopada z njimi. Kmetstvo in delavstvo pa ostaja zvesto edinemu vodji hrvaškega naroda, dr. Vladimirju Mačku in samo čaka priložnost, da se dvigne proti ustaškemu tujčevim četam in strga spono suženjstva, ki je Pavelić vklepal vanje Hrvatsko.

Hrvatski govornik iz Londona je nato svoje besede naslovil na Pavelića in s pretresljivim poudarkom zaklical: Pavelić, vi ste obsojeni na smrt Hrvatski narod bo ob pravem času z vami obračunal in se vam maščeval za vse krivice in vse sramote, ki ste ga z njimi prizadeli, ko ste v svojem izdajalskem ravnanju poskušali istovetiti hrvaški narod z vašim sramotnim režimom v službi Nemčije in Italije.

SMRTNA KAZEN

Berlin, oktobra. — Nemški vojaški poveljnik v Srbiji je odredil smrtno kazeno za vse kmetovalce, ki bi do 25. oktobra ne končali z žetvijo, češ, da "komunisti" uporabljajo njive s koruzo za skrivališča. Za manjše pregreške pa pridejo krivec v ječo.

UPORI V JUGOSLAVIJI

Angora, oktobra. — Vojni dopisniki inozemskih listov poročajo, da četniki dele puške, strelivo in strojne srbskim, bosanskim in črnogorskim kmetom in da je nastala pomiku nemških motoriziranih enot na rusko bojišče na treh četrtinah površja Jugoslavije prava vojna. Dalje, da srbska četniška vojska razpolaga po vsej Jugoslaviji z nad 70% izdelovanja orožja in streliva po tvornicah, ki so še ostale. Pri napadu na tvornico orožja v Kragujevcu so četniki zajeli veliko število poljskih topov, ročnih granat, pušk, strojne in streliva.

PISMA IZ HRVATSKE

Od člana Hrvata iz Pennsylvanije je uredništvo Prosvete prejelo dve pismi, ki ste prišli pred tremi tedni iz Remetineca pri Novem Marofu na Hrvatskem.

Pisec jadikuje le o svojih zasebnih zadevah, ki morajo biti jako slabe, omenia pa, da je vsa trgovina prenehala, da so zdaj tamkaj popolnoma novi časi, "kakršnih še ni bilo" in ljudje ne morejo dobiti potrebščin. Mnogo sosedov je "odšlo" v Slavonijo in svoja imetja so kar "pustili prazna..."

BITKA V SLOVENIJI

Washington. — Navzile temu, da so Nemci takoj v prvih dneh evet našega naroda streljali in obešali ter silno število izgnali v Srbijo in Hrvatsko, kjer se zdaj udeležujejo bojev za svobodo, prihajajo poročila o borbah v sami malone izpraznjeni Sloveniji.

Kakor smo že omenili v eni prejšnjih številka našega lista, je bila železniška proga med Dnajakem in Trstom, ki teče po slovenskem ozemlju od Špilja nad Mariborom čez Ljubljano do Trsta, je bila porušena na na štirinajstih mestih.

IZ ODVISNE HRVATSKE

V Zagrebu ljudje ponujajo po tisoč dinarjev in več tistemu, ki jim preskrbi stanovanje. Vzroki za stisko so razni: pregnanci iz Srbije, zlosti iz Beograda, veliko število zajetih iz različnih Pavelićevih taborišč, ki se je priteplo v Zagreb, oblasti po zasebnih stanovanjih, premožnejši, ki se boje bivati nezavarovani na deželi ter veliko število Nemcev in Italijanov, ki so zasedli največje število stanovanj.

Ko je izšel ukaz, da morajo vsi židje nositi "nearijski znak", je prišlo na občinsko upravo v Zagrebu po ta znak tudi devet redovnic in dvaindvajset katoliških duhovnikov v znak protesta.

Ko je izšel ukaz, da morajo vsi židje nositi "nearijski znak", je prišlo na občinsko upravo v Zagrebu po ta znak tudi devet redovnic in dvaindvajset katoliških duhovnikov v znak protesta.

Govori se, da so ta korak nadškof je prav tako protestiral, rekoč, da ne more dopustiti, da bi katoličani, ki je v njih morda kaplja židovske krvi, a so že zdavnaj prekršeni, nosili znake. Pravijo, da so po vsem tem nošenje znakov ukinili.

Po posebni odredbi se žene zaslužnih Hrvatov-ustašev, ki so židovke, proglasi za "častne arijke". To se nanaša na ženi Pavelića in žanića. Obe hčerki zagrebškega bankirja

Hercoga, ki sta že prej bili znani kot komunistki, so ustrelili.

Ko so trgovca Žigo Grafa, žida iz Krapine, poklicali na občino, so z njim šli vsi kmetje, da bi ga zaščitili, če bi ga hoteli pridržati.

Iz velikega lesnega podjetja "Nasiče" so odpustili iz službe vse žide in Srbe.

PRIHOD JUGOSLOVANOV V NEW YORK

New York. — Poleg že znanih osebnosti jugoslovanske vlade, ki se nahajajo v New Yorku, so prispeli še bivši predsednik vlade Petar Živković, prosvetni minister Miša Trifunović, bivši minister dr. Boža Maksimović, dr. Boris Furlan in Krsta Miletić. Sprejel jih je naš generalni konzul v New Yorku D. Stanojević.

Dr. Boris Furlan je naš primorski rojak, do zadnjih nesrečnih dogodkov redni predavatelj na pravni fakulteti ljubljanske univerze, daleč okrog znan učenjak, publicist in narodni delavec.

Takoj po svojem prihodu je Miša Trifunović dal newyorškemu tisku izjavo o dogodkih v Jugoslaviji.

Razen dr. Furlana stanujejo vsi v hotelu Wellington. Dr. Furlan stanuje v hotelu Barbizon Plaza.

RAZNE VESTI IZ NEPOKORJENE JUGOSLAVIJE

C Malencih in Mokrem Lugu pri Beogradu so obesili deset oseb in njihova trupla pustili viseti dan in noč na glavnem trgu.

Nemci poročajo, da je "vlada" generala Nedića izdala zakon, ki kaznuje s smrtno kaznijo: osebe, ki napadejo drugo osebo z orožjem; ki poškodujejo javne stvari ali zgradbe; ki kradejo ali podtaknejo ogenj; ki z govorjenjem ali s pisanjem propagirajo komunizem ali politično strankarstvo; in končno vse, ki bi navedene skrivali. Za vse take slučaje bo sodilo hitro sodišče in obsodilo v 24 urah.

V Osijeku so prijeli nekega inženirja in nekega dijaka, ko sta pripravljala razstreliva. Tretjega, inženirja, ki jima je pomagal, so pri begu ustrelili.

Blizu Zagreba so v bojih s četniki padli trije ustaši, med njimi njihov poveljnik.

Nemci poročajo, da bodo Srbiji poslali dvesto vagonov semena za razno žito, v isti vesti pa poročajo, da je žetev v Srbiji bila izredno bogata in da je potekla v redu in kakor navadno. V isti sapi pa Nemci poročajo o smrtnih kaznih za vsakega kmeta, ki ne bo požel do 25. oktobra...

V Zagreb je prišel diplomatski predstavnik Španije, Vicenzo Gonzales. V Zagrebu in v Ljubljani je Italija odprla urade za propagando turizma v Italiji, ter jesensko izložbo.

V Benetkah je bila seja italijanske in Pavelićeve ustaške gospodarske komisije, na kateri so podaljšali prejšnji "sporazum", vendar z nekaterimi "spremembami", seveda na račun hrvaškega naroda.

POSLUŽUJTE SE PODJETIJ, KI OGLASUJEJO V NAŠEM LISTU!

Krojačnica 'Gorica' Franc Leban
WARNES 2191 Bs. Aires
Nasproti postaje La Paternal

KADAR IŠČETE SLUŽBE obrnite se na rojakinjo Berto Cernič
DORREGO 1583 — Gs. Aires
U. T. 54 - 3588

Čačak, katerega so pred tednom zavzeli četniki

ŠE NEKAJ VESTI IZ ODVISNE HRVATSKE

Grofa Bombela, iznato zagrebško osebnost, ki je zdaj v blaznici v Stejnecju, so na policiji strašno pretepli in ga vklepanega peljali skozi mesto.

Najstrašnejši koncentracijski tabor je na otoku Pagu, kjer pridobivajo sol. Tam ujetniki delajo po ves dan brez vode. Samomori se množe, ljudje blazne, ker so po ves dan na soncu in brez vode.

Neka angleška radiopostaja je javila, da je dr. Maček v koncentracijskem taboru v Kerestincu, kar nasprotuje vestem, da so ga z inž. Košutićem odvedli v Nemčijo.

Mladen Lorković je prisostvoval proslavi nemško-italijanskega prijateljstva v Rimu in v govoru izjavil: "naj se Hrvatska bori na strani fašizma in nacizma".

Pavelićevo glasilo "Hrvatski Narod" poroča 7. avgusta:

"Zagreb, 5. avgusta. — V zvezi s komunističnim napadom na stražo vstaške vojske šole 4. avgusta t. l. so bili odkriti še drugi soudeleženci in intelektualni zasnovaleci tega zločina. Predani so bili poroti potujočega hitrega sodišča, ki je 87 židov in komunistov obsodilo na smrt. Obsodba

se je izvršila z ustrelitvijo. — Iz ministrstva za notranje zadeve, št. 17070-41."

Uvodnik sarajevskega "Novoga Lista" 6. avgusta se glasi:

"Ne igrajte se z glavo... Opozarjamo vsakogar, ki ima prevratne načrte, da bo nosil vse posledice, kakor so taki slučaji že pokazali, strogo in brezobzirno. Zato je dolžnost vsakega, da budno pazi na svojo okolico in da vsak najmanjši sum javi oblastem, da bi se zlo v pravem času preprečilo."

V avgustu je "poglavnik" postal Mussoliniju brzovav in mu čestital k rojstnemu dnevu. Mussolini mu je odgovoril s sledečimi pomembnimi besedami: "Razumem težave, ki jih morate premagovati, a želim predstaviti: ne precejujte izgrediv. Naši skupni sovražniki izkoriščajo vsako priložnost, da bi skalili naše odnose. Ne nasedajte jim. Začetki vsake nove vladavine so težki, a v današnjih časih še mnogo težji." ("Hrvatski Narod", 7. avg.)

Slov. Babica

FILOMENA BENEŠ-BILKOVA
Diplomirana na Univerzi v Pragi in v Buenos Airesu
Ordinira od 9 zjutraj do 9 zvečer
LIMA 1217 — BUENOS AIRES
U. T. 23 - Buen Orden 3389

TRGOVINA JESTVIN

"Bela Ljubljana"
IVAN MOČNIK
Sapaleri 2700 na Paternalu
U. T. 59 - 0467

POZOR!

Trgovina čevljev Beltram

Vas podomače postreže. Če hočete biti elegantno in dobro obuti, posetite to trgovino, imeli boste na razpolago veliko izbero vsakovrstnih čevljev, copat za delo, šport in izlete.

Pridite, pa se boste prepričali! — Se priporoča

Albert Beltram

DONATO ALVAREZ 2288 — BUENOS AIRES

Naznanjam cenj. rojakom, da imam že za SPOMLAD in POLETJE veliko izbiro najfinjšega blaga. — Cene zmerne!

Delo prvovrstno!

Krojačnica

LEOPOLD USAJ

GARMENDIA 4947

La Paternal Buenos Aires

FOTOGRAFIJA "LA MODERNA"

VELIK POPUST PRI FOTOGRAFIRANJU
Ne pozabite FOTO "LA MODERNA" S. SASLAVSKY
Av. SAN MARTIN 2579
Telefon: 59.0522 - Bs. Aires

KLINIKA ZA VSE BOLEZNI

Za venerične bolezni, spolne bolezni, bolezni krvi, splošno slabost, razpolaga klinika s posebnim konzultorijem, kateri se nahaja pod vodstvom poznane specialista za navedene bolezni Dr. A. AZAGUIRRE.

Imamo zdravnike specialiste za bolezni na pljučah, obistih, jetrah, želodcu, živčevju, glavobol in revmatizem.

Z e n s k e b o l e z n i
Analizacije krvi, vode itd. so izvršene po Profesorju Narodne Univerze v Buenos Airesu Dr. I. Raffo.

RAYOS X, DIATERMIA in ELEKTRIČNO ZDRAVLEJNJE.

Zdravniški pregled \$ 3.—

Sprejemamo: od 9—12; pop. od 15—21. — Ob nedeljah in praznikih od 9—12.

GOVORI SE SLOVENSKI

SUIPACHA 28

(1 kvadro od Av. de Mayo v višini 900)

ZA POUK IN ZABAVO

Dva naša državnik pred štiristo leti

Eden izmed bolj slavni habsburških vladarjev je bil brez dvoma Maksimilijan I. (1493.—1519.). Za njegove vlade je bilo na dunajskem vseučilišču in na cesarskem dvoru mnogo Slovencev in na Slovenskem rojenih mož v visokih službah. Zanimivo je tudi to, da je on sam že v mladosti dobro obvladal slovenščino; za učitelja latinščine mu je bil znameniti profesor Celjan Tomaž Prelokar in ta ga je najbrž učil tudi slovenščino, ki je baje nalašč zato sestavil tudi malo slovensko slovnico in slovar. Izmed mnogih znamenitih rojakov treba predvsem omeniti slavnega glasbenika in diplomata škofa Jurija Slatkonjo in ne manj znamenitega potopisa in diplomata Sigismunda Herberšteina (Herberštajna) rojenega v Vipavi.

JURIJ SLATKONJA

Jurij Slatkonja se je rodil v Ljubljani l. 1456., kjer je obiskoval latinske šole. Da je bil slovenskega rodu, prča že njegovo ime. Po tedanjem, ne posebno temeljitem jezikoslovju je tolmačil svoje ime, kakor da je sestavljeno iz besedi "zlat" in "konj". Zato so ga njegovi znanci in prijatelji nazivali z grškim imenom "Chrysippus", kar pomenja isto, in cesar Maksimilijan mu je dal na grb zlatega konja na belem polju. Vse to prča, da se v tedanji omikanci trudili po svoje razlagati slovenska imena. Seveda njihovo tolmačenje ni bilo pravo. Priimek "Slatkonja" bi namreč pomenilo slakdosnednega človeka. — Ko je bil Slatkonja devetnajst let star, je prišel l. 1475. na dunajsko vseučilišče, kjer se je posvetil modroslovnim študijam. Potem je postal duhovnik in je nekaj let služil v domovini. L. 1495. je bil na cesarskem dvoru kot kapelan in kantor (cerkveni pevec). Slatkonja se je cesarju Maksimilijanu posebno priljubil s svojim milim značajem in veliko previdnostjo pri važnejših zadevah. Zato ga ni pustil več iz dvora, ampak mu je poverjal razna zapna poslanstva in ga obsipal z dokazi svoje naklonjenosti. Ker je bila služba dvornega kaplana slabo plačana, mu je naklanjal dohodke raznih župnij: Dob, Dobruče, Trebnje, Lož, Moravče, proštije v Novem mestu in Ljubljani in pičenske škofije. Duhovniške posle po vseh krajih je izvrševal po svojih vikarijih.

Leta 1498. je Maksimilijan ustanovil dvorni pevski zbor, kateremu je postavil Slatkonjo na čelo kot kapelnika. Ni bila majhna naloga, ki jo je prevzel Slatkonja. Cesar je želel imeti vzgleden pevski zbor, kakoršne je večkrat slišal na Nizozemskem, toda manjkalo mu je potrebnega denarja. Kar je najel osobja, ni bilo vse porabno; nadarostovati ga je moral večkrat s popolnoma neznanimi ljudmi ali pa dobivati peve od drugod. Zbor tudi ni imel stalnega domovja, ker cesar je bil večinoma na potovanjih, in včasih je moral celoten zbor na potovanje s cesarjem, včasih le del kakor je kazalo. Peveci so morali živeti na cesarjeve stroške po gostilnah in brez dela čakati njegovega povelja. In to družbo je moral Slatkonja zediniti, nadzorovati in jo umetniško izobraziti.

Neprestano je urejeval in prenavljal; stare pevce je izločeval, neporabne odstavljal, novince sprejemal na poukuinjo, dečke, ki so menjevali glas preskrboval ter jim izposil proste študije. Pri tem je imel tudi voditi praktične vaje in izkušnje, določevati, kateri glasbivori se morajo peti, kaj treba uglasiti in kako, s kratka, ogromna je bila naloga. Pod Slatkonjevim vodstvom se je glasbeni zbor hitro povzpelo do umetniške višine in zaslovel po vsej Evropi. Slatkonja je tudi sam zlagal pesmi in jim prirejal napeve; posebno za slovesne prilike, je pripravil več primernih skladb.

Po Slatkonjevem prizadevanju so prišli na cesarski dvor znameniti skladatelji, n. pr.: Henrik Izaak, Ludovik Genfll, in mnogo mož in mladeničev se je pod njegovim vodstvom povzpelo do visoke umetniške populnosti. Zato je bilo njegovo

delovanje pomenljivo ne le za cesarski dvor, Dunaj, ali Avstrijo, temveč za vse dežele zapadne Evrope. V glasbenih stvareh je veljal za prvega strokovnjaka in merodajnega veščaka.

Znameniti kapelnik cesarskega dvora pa ni slovel le kot izvrsten glasbenik, ampak tudi kot pesnik in učenjak. Krog učenih mož, ki so mu bili znanci ali prijatelji je bil izredno velik. Iz dolge vrste imen, ki bi jih lahko tu navedel, naj omenim le nekatere. Tržaški škof Peter Bonomo je bil že izza mladih let v zvezi z njim. Vseučiliški profesor Andrej Perlach, rodom iz Sviñne pri Mariboru, mu je poklonil svoj astronomični koledar in hváli Slatkonjo kot dobrega matematika in astronoma. Za tajnika si je vzel Slatkonja Slovenca Avkuština iz Laškega na Štajerskem, ki je bil prvi in najzanesljivejši nabiralec starorimskih napisov. Ta mož je bil preje tajnik škofa Kristofa Ravbarja, kateremu je napravil načrte za stavbo škofjiskega dvorca v Ljubljani in za prezidavo Gorenjega Grada. Pozneje, v Slatkonjevi službi, je sezidal škofjisko palačo na Dunaju.

Vrhneč časti je dosegel Slatkonja, ko je bil l. 1513. imenovan za dunajskega škofa. A s tem so začeli za njega dnevni polni dela in skrbi. Vestno je izpolnjeval svoje višjebolj spoznaval po vizitacijah, dasiškofijo in se trudil, da bi jo vedno pastirsko službo, uravnaval svojo ravno tedaj ni bila navada, da bi škof sam obiskoval svoje župnije in samostane.

Pri tej pastirski skrbi in delavnosti pa ni zanemarjal glasbe in znanstva ter vestno izpolnjeval svoje raznotere dolžnosti. Kot cesarjev svetovalec se je z vnmemo udeleževal vladnih političnih posvetovanj. To izpričujejo njegova ohranjena pisma, v katerih se nahaja več mest, n. pr. o Turkih (Maksimilijan I. si je v svojem življenju mnogo prizadeval, kako spraviti Turke iz Evrope) ter o drugih dvornih ali političnih tajnostih. Vse kaže, da jih je pisal mož, ki je imel vpogled v vse dvorne zadeve. Cesar ga je mnogokrat potreboval, in v slučaju kakšne dvorne slovesnosti ga je hotel imeti vedno pri sebi. Zato je bil Slatkonja navzoč pri vseh važnejših političnih posvetovanjih in svečanostih. Zadnja leta svojega pastirovanja je imel hude boje z luteranskimi pridigarji, ki so se pričeli na Dunaju oglašati ter delati versko zmedo. Koliko zaupanja je imel cesar do njega prča že to, da ga je z nekaterimi drugimi veljaki vred imenoval za izvršitelja svoje oporoke. Umrl je na Dunaju 26. aprila 1522. Spomenik, ki si ga je dal napraviti še v življenju ima latinski napis iz katedrega razberemo razna Slatkonjeva dostojanstva. Tudi navaja, da je po rodu Kranjec in doma iz Ljubljane ter da je živel 66 let, en mesec in pet dni.

SIGISMUND HERBERŠTAJN

Popolnoma drugačno lice kaže življenje in delovanje drugega znamenitega moža, barona Sigismunda Herberšteina (Herberštajna). Čeprav je bil Nemeč po rodu in mišljenju, mu gre vendar častno mesto v slovenski zgodovini že radi tega, ker si je pridobil naslov "drugega odkritelja Rusije".

Pravi dom njegove rodbine je bil na Gorenjem Štajerskem, kjer je stal ob Bistrici grad Herberstein (Herberštajn). Od tam je prišla rodbina na Kranjsko in v Istro ter stopila v sorodstvo z znamenitim rodbinami Logarjev (Lueger) in Kacijanarjev. Andrej Herberštajn, ded našega Sigismunda, je bil glavar postojnski in kraški ter gospodar grada Lupoglava v Istri. Sin Lenart, ki je podedoval očetovo dostojanstvo, in je dobil v fevd graščino vipavsko, se je oženil z Barbaro, hčerko Nikolaja Logarja. Imela sta več sinov in hčera, pa noben izmed njih se ni tako proslavil, kakor Sigismund.

V solnčni Vipavi se je rodil Sigismund 24. avgusta 1486. Krasota vipavske doline z modrim italijan-

skim podnebjem mu ni šla nikdar iz spomina in še v poznih letih je rad pripovedoval prijateljem o svojem rojstnem kraju. Kot otrok je bil zelo slaboten in bolehen; toda sčasoma se je popravil in prekosil vse svoje brate. Prvi pouk je dobival v Vipavi, kjer je bila takrat župnijska šola. Poleg drugih potrebnih reči se je s posebno vnmemo učil tudi slovenskega jezika. Sam pripoveduje o tem: "Slovenščina mi je delala v mladosti mnogo preglavice. Moral sem preslišati mnogo priimkov, kakor: "Sclaf", "Khadrotz" in dr. A nikdo me ni mogel odvrniti od učenja tega jezika, ki mi je pozneje toliko koristil. Nekaj časa potem je bil pri svojem stricu v Krki na Koroškem, kjer se je vzgajal po načelih tedanjih vitezov in dvornikov. Vsled kuge se je kmalu vrnil domov v Vipavo, kjer je ostal eno leto. Pa že l. 1498. ga je peljal brat na Dunaj, kjer si je pridobil bogato znanje. Poleg marljivih študij se je vadil tudi v orožju in že v osemnajstem letu starosti je bil popolnoma izobražen viteški mladenič. Leta 1506. se je udeležil vojske proti Ogorom, potem pa je živel na dvoru cesarja Maksimilijana, čigar naklonjenost si je mladi in duhoviti vitez pridobil. Prve časti si je priboril v vojski proti Benečanom, kjer se izkazal v Istri in Furlaniji spretnega, pogumnega poveljnika. Za njegove zasluge ga je cesar l. 1514. odlikoval z viteštvom in ga imenoval za dvornega komisarja. Odslej je ostal v državni službi do svoje smrti l. 1566.

Sigismund je bil sicer plemenitaš od nog do glave, ponosen na slavo svoje rodbine in marljivo delaven za povzdigo njene slave, vendar ni bilo pri njem najti tiste plemenitaške ošabnosti, ki je smatrala vse plemiče za ljudi višje vrste — neskončno visoko nad preprostim ljudstvom. Herberštajn se je rad ponašal, da so bili njegovi prijatelji kmetje in tako ubogi, da je sedmero bratov imelo samo po ene hlače in da je devetero hčera imelo za doto le en plašč, in je rekel sam o sebi: "Ako bi bil delal s plugom moj oče ali jaz sam, ne bi zamolčal." Za oholo prazno življenje svojih vrstnikov sploh ni maral, žal mu je bilo za vsako uro, ki mu je pretekla brez koristnega dela.

V dvorni službi je imel Herberštajn največ posla z diplomatičnimi poslanstvi. Skozi sedemintrideset let je skoraj vsako leto potoval, večjih tudi po dvakrat. Prehodil je skoraj vso Nemčijo, Dansko, Poljsko, Rusijo, Španjo, Ogersko in Sedmograško (sedanjo Transilvanijo). Vsega skupaj štejemotdeset potovanj. Zadnji posel te vrste je bilo potovanje k državnemu zboru poljskemu v Piotrkovo, od katerega se je vrnil l. 1553. Bil je vešč mnogih jezikov, v svojem poslu hladnokrvnen in neustrašljiv. Toda potoval ni le kot diplomat, ampak tudi kot skrben opazovalec dežele in ljudi. Podnebje, rastline, živalstvo, kovine, vera, jezik, sege, vlade, trgovina, obrt, zidava hiš, vse to ga je zanimalo, vse je vestno popisal.

Prav to opazovanje bitja in žitja raznih narodov tedanjega časa je važnejše, nego zasluge, ki si jih je pridobil na polju politike. Razkril je strmečemu svetu skrivnosti vzhodne Evrope in si zaslužil naslov "drugega odkritelja Rusije". Sicer so prišli že pred Herberštajnom na Rusko razni diplomati, trgovci in taki ljudje, ki so tam iskali svoje sreče. Tudi ruski poslanci so bili že popreje obiskali zapadno Evropo. Njihova pripovedovanja in poročila se bila vir za poznavanje Rusije. Toda ta poročila so bila zelo površna in mnogokrat nezanesljiva. Herberštajn je šele razkril Rusijo v pravem pomenu besede, ker je podal obširno in hkratu podrobno sliko dežele in ljudi, ki so jih po zapadni Evropi poznali komaj po imenu. Izmed njegovih, ki se nanašajo na Rusijo je omeniti sledeče: "Razlaganje ruskih reči" ("Rerum Moscovitarum comentary"), "Moskovija, glavno mesto Rusije" ("Moskovia, die Hauptstadt der Reissen"). Tudi v svojem življenjepisu ("Raitung und Antzaigen meines Lebens und Wesens") se peča mnogo s svojimi ruskimi potovanji. Kako željno so tedaj čitali Herberštajnovi knji-

ge, nam pričajo mnogi ponatisi v latinščini in nemščini in pa predstave v druge jezike. Ruski carici Katarini II. se je zdela "Moskovija" tako zanimiva, da je je ukazala iznova natisniti v izvorni obliki.

Slika Rusije, ki jo podaja Herberštajn, je še danes prav tako zanimiva, kakor je bila za cesarja Maksimilijana I., ki je rad poslušal svojega poslance pozno v noč, da ga je spanec premagal.

Herberštajn naziva z imenom "Rus" vse Slovane, ki rabijo slovanski jezik in so pravoslavne vere. Ta beseda se pa pri njem ne ujema z imenom "Moskvčan", ki mu označuje le Velikoruse, podložnike velikega kneza moskovskega. "Slovenski" jezik sega po Herberštajnu zelo daleč in sicer ga rabijo Dalmatinci, Bošnjaki, Hrvati, Istrani, Primorci ob Adriji do Furlanije, Kranjci, Korošči (Khörtner) do Drave, Štajerci štiri milje doli pod Gradeem, ob Muri do Donave. Iz poslednjih podatkov je razvidno, da je bila naša jezikovna meja na severu skoraj ista kakor danes. Onstran Save in Drave našteva Herberštajn med slovenskimi rodovi Mize, Srbé ("Race"), Bolgare in vse prebivalce tja do Carigrada; na severu imenuje Čehe, Lužičane, Moravane, Šlezijce, Slovence ob Vagi in mnogo rodov od Vage dalje na Ogerskem, potem Poljake, Ruse, Čirkase ob Črnem morju. Tudi ob Labi na Nemškem so se nahajali ostanki Slovencev, ki so bili nekdanji gospodarji teh krajev.

Zemlja "Rusov", pravi Herberštajn, se začinja kmalu za Krakovem, blizu "sarmatskih gor" (Karpator) in se razprostira ob Dnepru in Dnestru doli do Črnega morja. Proti severu sega do Ledenege morja, do Švedske in dežel ob Baltičkem morju. V verskem oziru so katoličani le Litvanci in Žmudi, ki imajo pa poseben jezik; med njimi se nahaja mnogo "Rusov" (to je pravoslavni). Rusi imajo dva vladarja, kralja poljskega in velikega kneza moskovskega. Obširno opisuje Herberštajn ruski dvor v Moskvi in dvorsko življenje, ki je bilo uravnano po orientalskem vzoru. Veliki knez Vasilij Ivanovič, vladar poljedelskega naroda, je živel sredi svojih podložnikov, kakor graščak med svojimi kmeti. Njegov stolni grad je bil Kremel, obdan z močnim obzidjem; široko na okoli so ga obdajali mesto meščanskih kmečki domovi. Vsa zemlja je bila lastnina knezova, ki jo je smel deliti po svoji volji in je neomejeno gospodoval nad svojimi podložniki. Herberštajn se je čudil veliki oblasti knežev, ki se nikakor ni mogla primerjati cesarjevi na zapadu. A neki Rus Simeon ga je poučil, rekoč: "Žiga našemu gospodu se mora drugače služiti nego tvojemu". Ruske "kneze" primerja Herberštajn grofom ali duhovnim knezom na Ogerskem ali Hrvatskem; nižje plemstvo so boljarji. Besedo "boljar" izpeljuje iz slovenske besede "boj", torej boljarji — bojevniki — kar seveda ni pravo, ker "boljar" pomeni več vrednega moža, torej plemiča. — Zelo rad opisuje rusko nošo in večkrat predstavlja samega carja, kako sedi na prestolu, opravljen v dolgi kaftan ki je obrobljen s kožuho. Na glavi ima visoko kučmo, enako obširo s krznom, noge pa tice v turških navzgor zakrivljenih čevljih. — Herberštajn se je zanimal tudi za verske in cerkvene razmere na Ruskem. V splošnem ne hváli posebno cerkvenih razmer, tudi se mu zdijo preveč odvisne od carja. Tudi mu ni všeč, ker so izhvali za metropolita suholičnega in bradatega samotarja, mesto kakšnega učnega, ki bi dobro poznal svet in razmere. O razliki med pravoslavnimi in katoličani pravi, da je majhna v verskem oziru. Kljub temu sovraži Rus katoličana bolj od mohamedana ter se goreče drži težkih zapovedi pravoslavne cerkve, kar tudi Herberštajn na drobno opisuje. Zanimivo so tudi mnoge črtice iz ruskega življenja, katere je vpletal med svoje spise, ki jih pa tu ni mogoče priobčiti. V svojih delih je podal Herberštajn mnogo tvarine in podal svetu prvi zemljepis vzhodne Evrope, ker se ni omejil le na Rusijo, nego je popisal tudi sosedne dežele.

V svojih spisih se kaže Herber-

štajn-takšnega, kakor je bil; vedno pripoveduje mirno in hladno, s tisto zmernostjo in obzirnostjo, ki je lastnost dvornikov in diplomatov. Zanimati nas morejo njegove besede o predgovoru "Moskovije" še posebno, ker prihajajo iz peresa Nemca. Ko je še enkrat poudaril žalitve, ki jih je preslišal zaradi učenja slovenščine, pristavlja: "Vendar me to ni odvrnilo od slovenskega jezika, temveč kjerkoli sem imel priliko govoriti ga, se ga nikdar nisem sramoval, ker sem to imel za častno in dostojno". Te besede imajo pomen prav tako danes, kakor v Herberštajnovi dobi pred štiristo leti.

OAZA KUFRA

Po nekem nepreverjenem poročilu so čete generala de Gaulle zasedle oazo Kufro v italijanski Libiji. De Gaullovi glavni stan je to vest pozneje zanikal in res bi bilo novo veliko presenečenje v libijski vojni, če bi kaj takšnega uspelo. Treba je vedeti, da bi morale oklopne kolone od Čadskega jezera opraviti 900 km dolgo pot skozi puščavo brez vsake steze in vode.

Oazo oziroma bolje rečeno oaze Kufre, ki ležijo kakšnih 800 km južno od Bengazija sredi najbolj brezupne puščave, je prvič dosegel Gerhard Rohlfs l. 1879 po silovitih težavah. Tamkajšnji fanatični Senušiji bi ga bili kmalu ubili. Ti Senušiji so znani kot islamska verska ločina, ki krščanstvo silno sovraži. Več poznejših odprav je v puščavi poginilo ali pa so jih poklali Senušiji, ešle l. 1921 je dvema odpravama uspelo, da sta dosegli oddaljene zelenice in jih zapustili brez škode. L. 1931 je maršal Graziani zasedel to središče libijskega upora z drznim in presentljivim napadom. 500 Senušijcev se je skušalo rešiti v Egipt, pa so v puščavi pomrli od žeje.

Pod imenom Kufra je razumeti pet skupin oaz, ki ležijo v valoviti pokrajini 100 do 200 km narazen in štejejo skupno kakšnih 6000 prebivalcev. Tisoči palm in krasni vrtovi orazevcev, smokev, mandljev in breskev so okras tega puščavskega raja. Z modernimi namakalnimi napravami skrbijo tudi za pšenice in ječmenova polja. Živinoreja pa je nepomembna, ker zanjo ni dovolj vode. V Kufri nikoli ne dežuje, vso vodo je treba zajeti iz tal.

Kot glavni kraj oaz velja El Džoi, bivša trdnjava Senušijcev. Njegovo arabsko ime pomeni "trebuh". Tu je močna italijanska utrdba ali pa je vsaj bila, ker ni znano, kaj se je s Kufro v zadnjem času prav za prav zgodilo in koliko je bilo tam italijanskih vojakov. Če se že držijo, je njih usoda vsekakor neznana, kakor usoda italijanske garnizije v Džarabubu, kajti obe mesti, ki vodita iz Kufre proti obali se končujeta v Adžedabiji in Ageili ta dva kraja pa je zdaj zasedla Cunninghamova vojska.

DOMOTOŽJE

Domovino sem zapustil in v tujino sem odšel, z namenom da v tujini, lepše dneve bom živel.

Nepremišljeno sem to storil, mislil pač sem le nase, pozabil najdražje bitje, na mojo drage mamice.

Zdaj v tujini, v novem domu, ne počutim se dobro, Do mamice mi misel vhaaja, ah, srče želi le njo.

Ni mi tuje samo ljudstvo, ni mi tuj samo kraj. Tudi solnce ni več isto, ki svetilo mi je nekdanj.

Zato pa težko čakam dan, ko tam potihnili bo vihar. Odplul bo parnik v Jadrán, ž njim tudi jaz se bo podal.

Buenos Aires, 29. 11. 1941.
Ivan Košuta.

Dolžnost vsakega našega človeka je, da je član J.N.O.

Italijanska kolonijalna politika v Libiji

Obrežje italijanske kolonije Libije je na zemljevidu prav tako, kakor hrbet kamele: prva grba je Tripolis s svojo pokrajino, sedlo je Velika Sirta, druga grba pa Cirenajka. Od leta 1912 naprej je Italija vrgla v to kolonijo zelo mnogo denarja, toda ta kolonija ni nikdar hotela prav dobro uspevati. Počasi pa je iz Tripolisa le nastalo konkurenčno mesto Tunisu, toda italijanska politika je vedno trdila, da je Tunis po krivici pripadel Francozom. Ob obrežju so kmalu zgradili železniško progo, ki vodi iz Tripolisa zahodno do Tarhure in vzhodno do Zuara. Umazane in revne ribiške vasi ob obali so bile preurejene v udobna naselja in s cestami povezane med seboj. Tudi v Cirenajki so zgradili železniško progo z glavno postajo v Bengaziju. V Bardiji, Capuzza, Tobruku in Derni so zgradili vojašnice in nato utrdbe, ki so postale vojaško zelo pomembne. Te utrdbe bi naj ščitile deželo pred vdorom z morske strani. Tam nasproti je bil otok Kreta in že leta 1935 so računali s tem, da bi Kreta kdaj lahko prešla v angleške roke.

Libijo so po bitkah v letih 1911 in 1912 odvzeli Turčiji, toda več desetletij je ta dežela ostala italijanska kolonija, ki je vladil povzročala največ skrbi. Prebivalstvo je bilo zelo zagrizeno in si ni dalo dopovedati, da so novi gospodarji prišli, v deželo kot prijatelji. Plemenita so dolgo upirala in večkrat so domačini izvedli drzne napade na italijanske posadke ali pa na uradnike, ki so bili na potovanjih. Ko je grof Volpi bil v letu 1922 guverner Libije, je moral deželo tako rekoč še enkrat osvojiti za Italijo. Pomirjevanje je trajalo celih osem let. Na eni strani se je vodila zelo modra politika, na drugi strani pa zelo strogo izvajanje vseh predpisov proti upornikom — oboje pa je nato podredilo domačine novemu redu. Skupine italijanskih vojakov, večinoma mladih fašistov, so stalno krožile po vsej deželi. Te vojaške partole so bile večinoma konjeniški

oddelki, navajeni na službo v pušcah, bili so sposobni, da so prejahali do 300 km v dveh do treh dneh in tri tedne so lahko vzdržali s svojo zalogo živila in vode. Imena maršala De Bona, Graziani, Badoglio, Itala Balba so tesno povezana z zgodovino Libije. Ko je zavladal nad deželo maršal Italo Balbo, se je začela doba popuščanja in koncepcij. Država je začela posegati v razvoj plemen in je sklenila podpirati zlasti mlade posestnike in pospeševati razvoj malih kmetij.

Življenje je postalo mirnejše šele v zadnjih letih. Kolonijo oklepa morje, Egipt, Sudan in francoske kolonije. Obrežje je dolgo približno 1900 km, zelo peščeno in ima le malo pristanišč. V letu 1937 je bila ob obrežju zgrajena moderna široka cesta. Tripolitanija se razteza od tuniške meje do globine Velike Sirte. Zelenic polno obrežje ozemelje se širi nato globoko v puščavo tja do "črnih gor". Libijska puščava Marmarika se razteza od Solluna do Bombe. Tam leži najboljša naravno libijsko pristanišče Tobruk. Južna Libija prehaja nato v saharško puščavo in samo redke karavane se upajo zaiti v te predele dežele, kjer je vedno manj zelenic.

Upravo v Libiji vodi libijska guvernerska uprava, ki ji načeluje guverner. Njen poglavar je neposredno italijanski minister za Italijansko Afriko. V mirnem času je imel guverner, ki mu je pomagal generalni tajnik, vse izvajanje upravne in vojaške oblasti v svojih rokah. Z zakonom z dne 10. aprila 1937 je bila vsa Libija razdeljena na štiri pokrajine, in sicer na Tripolitanijo, Misurte, Bengazi in Derno. Južni del dežele je bil podrejen pod vojaško upravo z glavnim mestom Hun. Vsaki pokrajini je načeloval prefekt, vsaka prefektura pa je zopet razdeljena na rezidence in podrezidence. Sodstvo je v rokah rednih sodišč, poleg tega pa delujejo še posebna muslimanska in rabinska sodišča. Ko je italijanska vlada začela izločevati Žide iz javnega življenja, so židovska sodišča nehala z delom.

V mesecu aprilu 1937 je vlada sklenila dati Libiji posebno vojaško vodstvo. Mednarodno življenje se je

že začelo zapletati in zato bi se naj dežela čimprej zavarovala pred presenečenji. Ustanovili so posebno štab za vojsko v Libiji in temu po veljstvu načeluje danes maršal Graziani. Dne 9. januarja 1939 pa je bil objavljen zakonski ukaz, ki pravi, da je Libija sestavni del italijanskega cesarstva. Toda dežela je še ohranila nekatere upravne in sodne posebnosti, ki so v zvezi s posebnim razvojem dežele. Državljanstvo libijskega prebivalstva je bilo določeno že z ukazom z dne 3. decembra 1934, z ukazom z dne 9. decembra 1939 pa je bila ta določba še bolj izpopolnjena in so prebivalci postali državljani istega cesarstva.

V zadnji hdeveh letih je Italija zelo veliko storila za Libijo, ker je stremela za tem, da bi ta dežela čim bolj uspevala. V Italiji se je zelo uspešno širila propaganda za odhod italijanskih kmetov v Libijo in iz pristanišča v Genovi in v Neaplju so odvozili v Libijo nad 20.000 kmečkih družin, katerim so oblasti pripravile vse, kar je bilo potrebno za pospeševanje kmetijstva v pokrajinah ob obrežju, kjer so pasovi rodovitne zemlje. Nove italijanske naselbine so največ v pokrajini okrog Tripolisa in Misurte in v gorati deželi med Derno in Bengazijem.

Boji, ki se sedaj vrše v Libiji so zelo odločilni ne samo za bodočnost Libije ampak tudi Italije same.

Cerkveni vestnik

14. dec. maša na Avellanedi ob 9.30 uri za Jožefa Budin.

Pri sv. Rozi ob 12 uri maša za Mohorja Tinta.

Molitve na Paternalu.

20. dec. od 14—16 ure na Paternalu na Avenidi del Campo 1653 spovedovanje mladine in odrastlih za skupno sveto Obhajilo, ki bo 21. dec. ob 9.30 uri.

21. dec. na Paternalu, Av. del Campo 1653 ob 9.30 sv. maša za starše in brata Vodičar.

Ob 12 uri pri sv. Rozi za Katarijo Fajt.

Na Božič bo polnočnica na Paternalu.

Jugoslovenski izseljenci zbrani na sestanku v Montevideu, ki se je vršil v čast konzula Mirka Šorša

Ob 10 sv. maša na Avellanedi.

Skupno sveto Obhajilo na Božič bo na Avellanedi 14 dec.; na Paternalu bo pa 21. dec. Delajte dokler je dan, zakaj, ko pride noč ne bo mogel nihče več delati, tako naroča Gospod. Zato nikar ne zanemarite sedaj svoje dušne potrebe, temveč izrabite sveti čas in lepo priliko. Pripeljite svoje otroke in pridite sami k svetim zakramentom.

Prvoobhajanci, ki so te dni prejeli prvo sveto Obhajilo so prav posebno povabljeni. Pripeljite jih v soboto 20 dec. med 14 in 16 k spovedi in 21 dec. k svetemu Obhajilu.

Nova maša v San Paulu. Naš rojak Lojze Zver iz Prekmurja, je bil posvečen za mašnika 8. dec. v San Paulu in bo daroval prvo sveto mašo 14. dec. in se bo tedaj zbralo tudi mnogo rojakov v Braziliji.

Janez Hladnik

Ali si že član Jugoslovanske Narodne Obrane?

Ako še nisi, vpiši se!

Ali si se oglasil?

"Odbor Slovencev in Hrvatov izpod Italije" je naslovlil na naše primorske izseljence proglas, v katerem jih poziva na sodelovanje pri delu za osvoboditev naše primorske dežele izpod italijanskega jarma.

Ali si se oglasil? Ali si izvršil svojo dolžnost napram deželi, v kateri si se rodil in kjer imaš starše, brate in sestre, katerih usoda ti ne more biti deveta briga? Ali si pripravljen sodelovati za osvoboditev Primorske?

Če tega še nisi storil, nikar več ne odlašaj! Tu ni dopustno nobeno cicanje! Stvar je zelo jasna: če se 35.000 Primorcev v Argentini ne bo oglasilo, zahtevajoč v imenu Jugoslovanov pod Italijo osvoboditev od italijanskega suženjstva, nimamo pravice zahtevati in pričakovati, da se bo kdo drugi zavzemal za usodo Primorske. Zato nikar ne odlašaj, marveč se oglasi takoj!

Caričin ljubljencec

ZGODOVINSKI ROMAN

Nadaljevanje 25.

Dolga, dragocena in bogato okrašena baržunasta obleka je ovijala njeno vitko telo, vrat in prsa pa ji je krasilo dragoceno kamenje.

Bila je visoka, iz celega njenega vedenja se je lahko spoznala odličnost.

Oči so se ji strastno svetile. — Ali misliš, da bo sedaj Marino Grimani pozabil lepo Leticijo? — vpraša Miranda Dandolo, hčerka benečanskega prokuratorja, svojega brata Francesca.

Menda ja ne bo napravil to preprosto ribiško deklico za dožinjo? Brat, sedaj ga moram osvojiti, ti mi boš pri tem pomagal.

— Gotovo, Miranda, ako je to tvoja želja, ti bom pomagal, — odgovori mladi Benečan svoji lepi sestri.

Toda to ne bo tako lahko.

Marino Grimani je ne bo niti kot dož in vojvoda zapustil, — samo zato se je branil sprejeti izvolitev.

— Prav imaš, on bi se najraje odrekel te visoke časti, ki mu jo je namenilo benečansko ljudstvo.

In vendar jih je toliko, ki bi žrtvovali celo svoje premoženje, samo da bi dosegli doževno čast!

Bil bi neumen, če bi zavrnil izvolitev!

— Prav imaš. Na primer naš plemeniti oče! Kako dolgo se že on trudi, da bi postal dož!

— Pst, brat, ne govori tako glasno, — ga prekine sestra. — V bližini so gondole.

— Resnica je, njegova želja je, da bi postal dož, toda kdo ve, morda bo, —

Toda ne govoriha več o tem, — prekine sasma še lepša Miranda. — Ker že nisem doževa hčerka, hočem vsaj postati doževa soproga!

Strastno ljubim Marina Grimanija in ga nočem nobeni drugi ženi

prepustiti!

— Hm, — da, sestra! Toda zgodilo bi se lahko, da bi morala trpeti poleg sebe ono ribiško hčerko kot njegovo ljubico, čeprav bi se ti posrečilo, da ga osvojiš.

On jo še vedno ljubi, vem, kako mu je bilo težko, ko se je moral poročiti z morjem!

Bil je tako resen in zamišljen, kakor še nobeden človek, ki je doživel to veliko čast.

Prepričan sem, da je mislil med svečanostjo le na svojo Leticijo.

— Misliš? — ga vpraša lepa prokuratorjeva hčerka.

Njene temne oči so se zasvetile.

— Ali ga naj delim s to pritepeno deklico? — Haha! — se nasmeji Miranda, — tega nočem! Preveč ljubim Marina Grimanija, — on mora biti moj!

Osvojila ga bom, čeprav bi morala pri tem tudi upropastiti njegovo ljubico, ki jo sovražim!

Gondola je medtem dospela do obale.

Francesco Dandolo ponudi svoji sestri roko, ji pomaga izstopiti, nato pa izroči barko služabnikom, ki so tam stali in se napoti z Mirando po stopnicah na obalo.

Mnogi so zadivljeno opazovali ta mladi par.

Marsikateri mladi plemič bi bil srečen, če bi ga lepa prokuratorjeva hčerka uslišala.

Marsikdo je smatral njen pozdrav ali pogled za veliko odlikovanje.

Ponosno vzravnan se je vzpenjala Miranda s Francescom po stopnicah palače, v katero sta bila namenjena.

Kanal Grande je pred nekaj minutami še vrvel od življenja, sedaj pa je bil prazen.

Le neka mala barka je še plovila po njegovi površini.

Toda ona se ni približevala tja, kjer so se zbrali ljudje na glavnem trgu, temveč je plula proti malemu ribiškem otoku.

Tudi ta je bil popolnoma osam-

ljen.

Prebivalci so odšli v mesto, da bi se udeležili svečanosti in opazovali goste, ki bodo šli k novemu dožu na slavnostno pojedino.

V tej gondoli je sedela neka mlada, lepa deklica.

Njene oči so se svetile od nadnaravnega sijaja, solza za solzo je polzela po lepem obrazu.

Kakor v sanjah je veslala.

Zdelo se je, da so njene misli pri ljubljencu, ki mu je sedaj namenjeno to navdušeno vzklikanje in ki je sedaj za njo izgubljen.

— Marino — dragi moj Marino — zakaj se je moralo tako zgoditi? — zašepče ona.

Bil si moj in jaz tvoja! Sedaj pa so naju ločili. Tebe so posadili na pftestol, kjer zame priprosto ribiško deklico ni prostora!

In jaz te vendar tako brezmejno ljubim!

Kako naj živim brez tebe — kaj bo z menoj? — kaj bo z — — —

Leticija se prekine.

Nato pa zopet bridko zaihti.

Ona prime za vesla in odvesla k otoku.

Ko je prispela na cilj, stopi iz gondole, jo priveže za steber in se napoti ob obali.

— Pred neko sliko Matere božje se ustavi, se zgrudi na kolena in skle- ne svoje roke.

— Marija, čista, plemenita Mati božja, daj mi moči, da bom prenašala svojo nesrečo, — začne Leticija moliti. — Moj Marino je zame izgubljen, vendar pa ga ne morem pozabiti.

Nikoli ga ne bom nehala ljubiti. Pomagaj mi, Mati božja, varuj ga! Uniči sovraštvo njegovih služabnikov, ki mu zavidajo, daj mu moči, da jih premaga, bodi usmiljena, meni pa vrni moj duševni mir!

Leticija je dolgo klečala in molila, nato pa vstane nekoliko potolažena.

Polagoma se napoti proti svoji ribiški kočici.

II.

Večerilo se je že.

Nad Markovim trgom je vladala tišina, — množica se je razšla, vzklikanje in navdušenje se je poleglo, — povsod je bilo temno.

Tu in tam se je pojavila kaka kaplja, po cesti je stopal kak mešan, ki je hitel domov.

Iza oblakov je prisvetila luna in razsvetlila stebre doževne palače. — Zdelo se je, da že celo mesto počiva.

Samo nekatera visoka okna doževne palače so bila še bajno razsvetljena.

Tam, sredi tega sijaja, se je nemirno sprehajal sem in tja novi dož Marino Grimani.

Na njegovem lepem obrazu se je izražala globoka resnost.

Ko so ga obkroževali gosti, katerih nikakor ni smel zapustiti, je koprnel po miru.

Gosti so mu častitali, pozdravljali so ga v dolgih govorih, marsikateri lepi pogled benečanskih žena ga je ošinil, — toda vse to nanj ni delovalo.

Samo ena deklica bi mu lahko vrnila njegov mir, — a ta se je imenovala Leticija.

Toda sedaj — sredi noči —!

Na stolpu svetega Marka je odbila ura ponoč.

Marino Grimani se ni mogel več upirati svoji živi želji, hrepenenju svojega sreca.

Vedel je, da ne bo našel miru, dokler ne bo ponovil svoje prisege ljubljene deklice, — slutil je, koliko je morala Leticija danes pretrpeti, ko se je zjutraj poročil z morjem!

On pozvoni.

V sobo stopi sluga, ki se globoko prikloni pred svojim gospodarjem in vpraša:

— Visokost, klicali ste me —

Dož stopi k njemu.

Ostro ga pogleda, nato pa vpraša: — Antonio, ali znaš molčati?

Antonio položi roko na srce.

— Jaz sem zvest služabnik svojega gospodarja. Nikoli ne bom ničesar izdal. Govorite, kaj zahtevate od mene?

— Odpeljati me moraš na otok svetega Nikolaja.

Sluga pokima.

— Kdaj, gospodar?

— Takoj!

Antonio pogleda začudeno svojega gospodarja.

— Sedaj? Sredi noči? — vpraša presenečeno.

— Da! — odgovori dož. — Antonio, poskrbi, da ne bo nihče ničesar čpazil! — Antonio odide.

Zunaj na hodniku pa je zmajal z glavno.

Kakšne muhe ima benečanski dož? Sredi noči se želi odpeljati na otok, po vseh teh sijajnih svečanostih! To je bilo čudno, Antonio ni mogel razumeti.

Toda kaj se njega tiče! On ne sme ničesar spraševati, dož gotovo ve, kaj hoče in zato odhiti izvršiti gospodarjev ukaz.

Čez nekoliko minut se vrne in javi dožu, da je vse pripravljeno. Oba zapustita sobo.

V predsoblju izroči Antonio Marinu širok plašč. Dož si zaviha ovratnik, potisne si na čelo širok klobuk in si opaše kratko sabljo, brez katere se v tistih časih ni podal noben benečan na ulico.

Nato odide z Antonijem iz predsoblja in se napoti po širokih marmornatih stopnicah v pritličje, pri čemur je pazil, da ga ne bi opazili stražniki doževne palače.

Nato krene odtod preko stranskih stopnic in dospe poleg mučilnice skozi mala vrata na dvorišče, ki je ležalo pusto in osamel.

Tu so stali prekrasni kipi in zrla na dve senci, ki sta hitro šli preko dvorišča.

Za oknom, ki je bilo slabo razsvetljeno, je stala neka oseba, ki je spoznala novega doža in njegovega služabnika.

— Kam gresta sedaj sredi noči?

LETALA POZIMI

Čim je nastopila zima, se povsod živahno razpuravlja o poledenitvi letal in o vplivu ledu na delavnost zračne vojske. Prof. Ernest Heinkel, znani graditelj znamenitih nemških letal "He 111", odgovarja v nekem članku na ta vprašanja, ki zanimajo danes vsakogar.

*

Različni so vzroki, da se začne nabirati led na raznih delih letala. Če se spusti mrzlo letalo iz velikih višin v navaden deževni oblak, ki ima nad 0° C, se začne nabirati — podobno kakor nastane poledica, če dežuje na mrzlo asfaltno cesto — tanka enakomerna ledena plast na vseh delih letala. Toda najsi bo letalo še tako mrzlo, vendar ni njegova gmota zmožna sprejeti vase toliko mraza in zato ni ta vrsta poledice za letalo nevarna.

Poleg te ne preveč nevarne vrste poledice pride do zares nevarnega nabiranja ledu samo v oblakih, kjer vodne kapljice niso kljub temperaturi, nižji od 0° C, zmrznile, ker je manjkalo zamržitvenih jeder, zmrznejo te vodne kapljice, ko pridejo v dotiko z letalom na grlnem nosu, krmilih, prsih trupa, oglednih oknih in drugih naprej štrlečih in iz letala visečih delih. Tako nastaja poledica nabere naglo rastoče debele plasti ledu na imenovanih mestih.

Te ne neznaatne ledene mase hudo povečajo težo letala, poleg tega pa trpijo aerodinamične vrline letala, ker se močno spremenijo profili nesilnih ploskev in krmil. To poslabšanje letalnih lastnosti mora pasti prav do meje možnosti letanja. Poledica tako onesposobi krmila in vzame letalu možnost manevriranja, če pa zamaši led spodnje odprtine letala, pa nehalo delovati instrumenti, ki so važni za kontrolo poleta. Za letala, ki so opremljena s sesalnimi razplinjačem — to velja za vsa angleška letala — je poleg tega še nevarnost, da odpovedo motorji zaradi zaledenitve razplinjača.

Pod kakšnimi toplotnimi pogoji pa se pojavijo taki pohlajeni oblaki v ozračju? Kakor kažejo večletna opazovanja, nastaja več kakor 70 odstotkov vseh zaledenitev pri temperaturah med 0 in -6° C. To ima pa svoj vzrok v tem, da je pri prav nizkih temperaturah zrak navadno suh (suhi mráz), ali pa vsebuje vodo samo v obliki ledenih kristalov, kateri se ne prijemljejo letala. Ta razdelitev nam kaže, da lahko računamo vse leto z zaledenitvijo, in sicer vsakokrat v višinah, ki imajo nekaj stopinj pod ničlo in so preprežene z oblaki. Poleti pride do teh pogojev v višini 4000 metrov in čez, pozimi pa v glavnem od zemlje pa do 2000 metrov višine. Ker pa je črtačje neenakomerno splasteno, se morejo pripetiti zaledenitve seveda tudi v drugih višinah. Glavni čas poledenitve je pomlad in jesen; torej prehodni meseci s svojimi nerednimi vremenskimi pojavi.

Kaj moremo ukreniti, da se izognemo hudim zaledenitvam? Predvsem morejo nuditi dobra vremenska opazovanja in vremenske napovedi posameznemu pilotu ali oddelku letal dragocene in prav točne podatke o manjših poledenitvenih conah, katere se dajo obleteti. To preprečevanje zaledenitve pa more vsekakor odrediti, če nastanejo nenadnemotnje ali pa če ne moremo poleta spremeniti, ali pa celo opustiti. Za te prav pogoste primere pa mora imeti letalo protizaledenitvene naprave.

Najpogosteje so uporabljali do sedaj mehanične razledenitve. V to svrhu so napeljali vzdolž krilnega nosu gumijaste cevi, ki se v normalni legi tesno prilagajajo profilu. Če se sedaj začne nabirati na krilnem nosu led, lahko te cevi napihnemo in se tako led odluči. Ta naprava pa žal ne nudi popolne zaščite, ker ne moremo vseh delov letal z njo opremiti, gumijaste cevi pa postane s časom krhke in razpoka, nakaar naprava lahko odpove. Nadaljnje mehanične razle-

ditve moremo namestiti na šipah v obliki brisaleev šip, ki jih napajamo z alkoholom. Kemične razledenitve uporabljamo tako, da znižamo z dodatkom alkohola zmrzišče vode, kar se da s pridom napraviti proti zaledenitvam profilov, ali pa namažemo letalo s primernimi pastami, ki ne pustijo, da bi se led ali voda pri- jela letala. Te paste pa voda kaj kmalu spere in tako zmanjša njihovo vrednost.

Najučinkovitejši in najvarnejši način zaščite najvažnejših delov letala nudi toplota. Delom, ki so nevarnosti najbolj izpostavljeni, kakor so to krila in krmila, dovajamo toliko toplote, kolikor jo odzame- ta zunanji zrak in voda. Tako obr- žimo ogrožene dele letala tudi v zaledenitvenih conah na temperaturi nad 0° C in preprečimo že samo nabiranje leda. Toploto za zaščito teh delov nam dajejo motorji ali pa posebne peči. Krilnemu nosu jo dova- jamo kot topel zrak ali pa kot paro. Druge dele in aparate pa grejemo z elektriko.

Že ti kratki primeri nam kažejo, da moremo danes izdelovati takšna letala, ki morejo letati celo v naj- žujših zaledenitvenih conah, ne da bi bila ogrožena varnost letala, če- pram ne moremo povsem prepričati, da bi se na nekaterih delih letala nabral led. Ni pa daleč čas, ko bo izgubila zaledenitev svojo največjo nevarnost za letala.

RUSIJA V BORBI ZA SEVER

Svoje glavi mladi car Peter Veliki je bil tisti, ki je zapustil kremelj- ske zidove, se naučil v Holandiji gradnje ladij in se potem, ko se je vrnil v domovino, odločil, da bo Rusija odprla okno v svet, kakor se je sam izrazil. V skladu s svojo od- ločitvijo je ustanovil Petrograd in prenesel tja svoj sedež.

Pod Petrom Velikim si je tedaj Rusija, ki je bila dotlej kontinen- talna država, osvojila mesto ob mor- ju in prišla s tem v spor s tedanjo

velesilo Švedsko.

Peter je zmagal, v nystadtskem miru muje pripadla Estonska z Re- valom in Livlandija z Rigo. Nasled- niki Petra Velikega so potem nada- ljevali njegovo delo na jugu in na severu. Ko je prišel 1917. boljševizem, na krmilo, je bilo videti, da je prelomil s to tradicijo. Iz Petro- grada se je preselila vlada spet v Kremelj. Vsi so mislili, da se je Rusija odpovedala svojim načrtom na severu.

To je bila zmota, kajti čim se je končala državljanska vojna, je začel boljševizem delovati v prejšnji smeri.

Že več nego desetletje zavzema se- verni prostor odlično mesto v ru- skih načrtih. Po velikanskih tehnič- nih težavah je Sovjetska Rusija zgradila murmansko železnico in prekop iz Vzhodnega morja v Belo morje. Ob drugače tako zapuščenem zalivu Kola, na obali Ledenege mor- ja, ima Rusija danes svoje edino veliko izhodišče v veliko morje, ki ga zaradi Zalivskega toka ne ograja ledovje. Razdalje pa so seveda ve- like. Murmansk je 1450 km odda- ljen od Leningrada in po omenje- nem prekoku znaša razdalja med obema mestoma celo 2600 km. Sre- dišče za upravo tega velikanskega prostora so prenesli iz Moskve zo- pet v nekdanji Petrograd, sedaj Le- ningrad.

Toda ne samo evropski sever, ki si ga je Rusija hotela zagotoviti v vojni s Finsko, temveč tudi sever- noazijski prostor Sibirije si Rusija čedalje bolj odpira. Vseposod se trudi, da bi utrla zaledenelo okno na severu in si tam zgradila polarno carstvo. Ob izlivu Jeniseja je nastalo mesto Igarka s trajni mpristani- ščem, ki razpolaga s tovarilnimi stroji, žagami in električnimi cen- tralami. Čeprav leži to mesto 200 km severno od tečajnega kroga, na več- no zaledeneli tundri, je njegovo živ- ljenje zelo živahno. Pristanišče Tiksi ob izlivu Lene posreduje izvozni

MIKLAVŽ

Miklavž je prinesel nam hruške, balončke in nanje potresel rumene bonbončke.

Sprejeli smo radi, molili pa ne, zato nam je parkelj pokazal roge.

Bonbončke smo snedli in hruške pojedli, balon je šel v zrak in zginil v oblak.

Božidar Žnidarič, dijak, Ptuj.

promet iz Bajkalske in Jakutske. V začetku meseca februarja letos so otvorili redni arktični promet. Štiri- motorni stroji letijo redno preko Arhangelska in Igarke v Tiksiški zaliv ter do Šmidovega rta, če to dovoljuje vreme. Južno od Kjema ob Belem morju bodo v kratkem od- prli novo pristanišče. Murmansk je na najboljši poti, da postane res ve- liko mesto. Že danes šteje preko 150.000 prebivalcev. V bodočem raz- voju ruske velésile bo imel vsekako- veliko ulogo.

SLUŽBO DOBI

en cerkvenik in en kuhar. Oba bosta imela delo v župnišču. Prosimo pri- jave na g. Laknerja (Warnes 2215) ali pri g. Hladniku (Pasco 431).

Krojačnica

Izdelujem obleke po najnovejši modi. — Cene zmerno.

Rojakom se priporoča

Peter Capuder

Rio Bamba 379, Bs. Aires

— zamrznuta ta človek in hitro izgine od okna.

Dož in njegov sluga sta dospela medtem na ulico.

Na trgu je hotel Marino zbuditi gondolierja, ki je tam dremal, toda Antonio ga zadrži.

— Pustite to, gospodar, ni treba buditi Karla, — boljše je, da ničesar ne zve o vašem nočnem spreho- du.

Marino pogleda svojega služabni- ka in ga začudeno vpraša:

— Ali ne zaupaš Karlu? Doslej se mi je vedno zdel zvest in zanes- ljiv. Ali se morda motim?

Antonio ne odgovori takoj.

On res ni zaupal Karlu, odkar je opazil, da se je pogovarjal z lepo prokuratorjevo hčerko Miranda Dandolo in njenim mladim bratom. Zdelo se mu je, da je Karlo raz- pravljaj z njima o nečem, kar se je tikalo njegovega gospodarja doža.

Slišal je tudi nekaj njihovih be- sed.

Zakaj je bila ponosna signorina tako prijazna napram priprostemu gondolierju?

Toda on ni hotel ničesar trditi, dokler ni mogel svoje trditve doka- zati; zato je samo odgovoril:

— Gospodar, vi želite, da vas nihče ne opazi. Zato mislim, da je boljše, če Karlo ničesar ne zve.

Lahko bi kaj izblebetal stari Viardi, potem pa bodo že jutri čele Benetke vedele, da je odšel dož Ma- rino Grimani po noči na otok sve- tega Nikolaja. Pustiva torej Karla, jaz bom sam veslal, Visokost!

Marino se ni zadovoljil s temi be- sedami, — prepričan je bil, da ima Antonio vzrok, zakaj ne zaupa Kar- lu.

Toda on ni ničesar več vprašal. Sreč mu je hrepnelo, da objame svojo Leticijo.

On stopi z Antonijem v gondolo, ki je bila okrašana z benečanskim grbom. Sluga odrine gondolo od obale in nekoliko trenutkov pozneje odplave barka po tih in mirni mor-

ski gladini.

Antonio je neslišno veslal.

Zdelo se je, da je bil ravno tako spreten gondolier, kakor je bil zvest sluga svojega gospodarja, ki je mol- če in zamišljeno strmel tja, kjer se je razprostiral mali otok.

Gondola je pristala ravno v bliži- ni onega mesta, kjer stoji kip Mate- re božje.

Na tem prostoru je klešala dānes Leticija in molila za svojega ljub- ljenega.

Antonio skoči na obalo in prive- že gondolo.

Marino izstopi in se nato ohrne k svojemu slugi.

— Antonio, ostani tukaj, jaz se bom kmalu vrnil!

Če bi se zgodilo kaj sumljivega, pridi tja, kjer stoji hiša starega Andreja. Ti veš kje je, sporoči mi ta- koj vse!

— Gospodar, zanesite se name, — reče Antonio, ki je še le sedaj razumel pravi pomen tega nočnega spre- hoda.

Marino se napoti ob obali.

Sam ni vedel, zakaj je dejal svo- jemu slugi, naj pride tja, če se bo kaj zgodilo. Kaj se naj zgodi?

Ali ni bil dož in gospodar svoje volje?

Da, dož je sicer bil, toda ali je bil gospodar svojih dejanj?

Ne, ni smel več delati, kar bi on hotel, kajti sedaj je kronan z voj- vodsko krono!

Lotila se ga je tuga.

Benečanski vladar je bil, toda vendar se je plazil po noči kot tat iz svoje palače, ko je šel tja, kamor ga je vlekle sreč.

Ali ni bila neumnost, da se je po- dal sredi noči na ta otok?

Še le sedaj je novi dož to spoznal. Kaj je iskal tu, ko je že vse le- žalo v globokem snu?

Sedaj gotovo že spita Leticija in stari ribič Andrej!

Marino globoko vzdihne.

Zdajci se pred njim pojavi ribiče- va hišica.

— Ko je zagledal luč, je bil veselo presenečen.

On se približa in pogleda skozi ozko špranjo v sobo.

Leticija je klečala pred razpelom, ki je viselo na očnelem zidu.

Ko je Marino videl, kako obupno in goreče moli njegova ljubljena, je začutil, da so mu prišle solze v oči.

— Leticija!

To ime je nehote izgovoril. Vs- zeno pa ga je izgovoril tako glasno, da ga je deklica v sobi slišala. Ona se prestrašeno zdrzne, nato pa spa- zna pred oknom obraz svojega dra- gega.

— Sveta Mati božja, — Marino! — krikne Leticija in odhiti iz hiš- ce.

— Marino!

— Leticija!

V trenutku sta se našla v objemu in sta drhtela od sreče in blaženosti. — Leticija! — moja draga, ljub- ljena deklica, oprost mi, ker pri- hajam tako pozno in te motim, toda v doževi palači nisem mogel najti miru.

To je deklica vzmigiralo. Ihtoč se je osvobodila iz njegovga objema.

— Marino — ! Oh, prišel si si- cer k meni, toda to ne sme biti! Ti si sedaj beenčanski dož, oh, med na- ma ne sme biti nobene zveze!

— Tvoja poroka z morjem me je oropala moje sreče!

Najbrž si prišel po slovo!

Ona mu ponudi roko in hoče odi- ti, toda Marino jo zadrži.

— Leticija, moja ljubljena de- klica, ne, jaz se te ne morem odreči! — Ti veš, da nisem želel postati be- nečanski dož, moral pa sem se poko- riti volji naroda in zakonu.

Čutim, da ne bom mogel prenaša- ti tega bremena, ne bom mogel ži- veti brez tebe, — ti moraš ostati pri meni!

— Kot tvoja — ljubica — —?! — zajecjajala Leticija drhte in sramež- ljivo.

Dož jo objame.

— Pridi, Leticija, pojdiva v tvojo hišico, ostani nekoliko trenutkov pri meni, oh kako dolgo bom zopet moral biti brez tebe! Pojdi, ljubljena!

On odvede deklico v uborno hiš- co.

Ko sta stopila v siromašno opreml- jeno sobo, sta sedla za mizo.

Leticija nasloni svojo glavo na njegova prsa. Solze so ji polzele po obrazu.

— Marino, — zašepče Leticija.

— Tako ne sme biti. Ljudje me bodo zaničevali in preklinjali! S prstom bodo kazali name, na doževo ljubi- co!

Tudi tebi bodo s tem škodovali tvoji sovražniki! — Oh, Bog, kaj naj storim?

Marino jo privije k sebi, jo pobo- ža po laseh in začne strastno poljub- ljati.

— Pomiri se, moja ljubljena de- klica, — zašepče on, — poslušaj me!

Glej, Leticija, najina ljubezen je tako čista, tako sveta in tako globo- ka, da je ne moreva pozabiti!

Če tudi te ne smem napraviti za svojo soprogo, da bi postala doži- nja, — kar bi pomenilo zame naj- večjo srečo, — se vendar ne morem odreči svoje ljubezni, ki bo še-le ne- hala, ko bom že mrtev!

— Ti boš vzlet drugo za ženo!

— Ne bom, Leticija, nikoli se ne bo nobeni ženi posrečilo, da bi te pozabil!

— Prisilili te bodo z zvijačo.

— Kaj bi jim to koristilo? Svoje ljubezni se kljub temu ne bom niko- li odrekel! Za to se ne boj, Leticija. Kdo ve, morda se nama le bo en- krat nasmehnila sreča, zato ne sme- va izgubiti upanja na boljšo bodoč- nost!

S solznimi očmi je gledala lepa deklica svojega ljubljene, ki ji je bil več, kakor pa vso na svetu.

Ali je mogla drugače storiti, ka- kor da mu je obljubila, da mu bo vedno zvesta, da ga bo vedno lju- bila?!

Nikomur na svetu se ne bo posre- čilo, da bi iztrgal iz njenega srca to ljubezen.

Ona ga objame.

— Marino, ti si moje življenje, moja sreča, — vzklikne ona, — Tvo- ja sem in tvoja bom ostala do svoje- ga zadnjega diha na tem svetu!

— Do zadnjega diha, — oh moja ljubljena deklica!

On jo strastno privije na svoja prsa.

Nato se zagleda v njene lepe oči, ki so ga gledale z neizmerno ljubeznijo.

Srečen je bil, ko je pomislil, da bo smel vsaj na skrivaj uživati lju- bezen te prekrasne deklice. Nje se bo spominjal, ko bo vršil svoje te- ške vladarske posle. Ona mu bo da- jala moči, da bo kljuboval vsem so- vražnikom, ko bo vladal nad Benet- kami.

Ljubimeca sta se objemala in po- ljubljala ter si ponovno prisegla večno ljubezen. Sklenila sta, da bo- sta postala mož in žena tudi brez duhovnikovega blagoslova. Spajal ju bo zakon ljubezni, ki je močnejši in trajnejši kakor vsaka veriga.

V svoji sreči nista opazila, da je stal pod oknom neki človek, ki ju je opazoval in prisluškoval sleherni tujni besedi.

Peklensko se je smehljal, oči so se mu svetile, ko je porogljivo in tiho zašepetal:

— Oh, kako zanimivo odkritje, — novi dož v ribiški kolibici pri sva- ji ljubici! — Kaj bo na to dejala moja lepa gospodarica Miranda Dandolo?

— Haha — ta bo pogledala! Dobro je bilo, da sem ostal nocoj pri lepi Leticiji. Drugače bi mi ta stvar gotovo šla, tako pa mi bo prinesla lepo nagrado!

Lepa Miranda je darežljiva, kadar gre za tako važno vest. Ker pa je do ušes zaljubljena v novega doža, mi bo slo hvaležna za moje poro- čilo.

(Nadaljevanje)